

Tartu Ülikool
Sotsiaalteaduskond
Ajakirjanduse ja kommunikatsiooni osakond

Välisilm Postimehes 2003-2004

Bakalaureusetöö

Kajar Kase
Juhendaja professor Peeter Vihalemm

Tartu
2005

1. SISSEJUHATUS	4
2. TÖÖ TEOREETILISED JA EMPIIRILISED LÄHTEKOHAD	7
2.1 RAHVUSVAHELINE UUDISTEVOOG	7
2.1.1 RAHVUSVAHELISE UUDISTEVOO DEFINITSIOON	7
2.1.2 RAHVUSVAHELISE UUDISTEVOO UURIMISE ERINEVAD LAINED	7
2.1.2.1. varased uurimused	7
2.1.2.2. UNESCO debatt maailma uuest informatsiooni- ja kommunikatsioonikorrast (New World Information and Communication Order)	9
2.1.2.3. Stevensoni '95 aasta uurimus ja selle tulemused	10
2.1.3 UUDISTEVOO UURIMINE EESTIS	15
2.1.4 POSTIMEES 1995 JA 2003-2004	17
2.2. RAHVUSVAHELINE SOTSIAALNE RUUM	18
2.2.1 RAHVUSVAHELISE SOTSIAALSE RUUMI DEFINITSIOON	18
2.2.2 MUUTUSED SOTSIAALSES RUUMIS SEoses ÜLEILMASTUMISEGA	18
2.3 RAHVUSVAHELISE SOTSIAALSE RUUMI DIMENSIOONID	19
2.4 EESTI RAHVUSVAHELINE SOTSIAALNE RUUM	19
2.4.1 MAJANDUSRuum	19
2.4.2 KULTUURIRuum	20
2.4.3 POLIITILINE RUUM	21
2.5 HÜPOTEESID	21
3. MEETOD	23
3.1. VALIM	23
3.2. KODEERIMINE	26
3.3. ANDMETÖÖTLUS	28
3.4. MEEDIARUUMI DIMENSIOONID	28
4. TULEMUSED	30
4.1 TULEMUSTE RELIAABLUS	30
4.1.1 UUDISSÜNDMUSE MODAALSUS	33
4.1.2 KOHT LEHES	33
4.1.3 TEEMAD:	33
4.1.4 RIIGID	34
4.2 LUGUDE PÄRITOLU	34
4.2.1 MAAILMAJAO	34
4.2.2 EUROOPA PIIRKONNAD	35
4.2.3 RIIGID	36
4.3 POSTIMEHES KASUTATUD ALLIKAD	37
4.4 MEEDIARUUMI OSAD	38
4.4.1 POLIITILINE RUUM	40
4.4.1.1 Üldandmed	40
4.4.1.2 Maailmajaod	40
4.4.1.3 Euroopa	40
4.4.1.4 Riigid	41
4.4.1.5 Kokkuvõte	41
4.4.2 MAJANDUSRuum	41
4.4.2.1 Üldandmed	41
4.4.2.2 Maailmajaod	41

4.4.2.3 Euroopa	42
4.4.2.4 Riigid	42
4.4.2.5 Kokkuvõte	42
4.4.3 KULTUURIRUUM	42
4.4.3.1 Üldandmed	42
4.4.3.2 Maailmajaod	43
4.4.3.3 Euroopa	43
4.4.3.4 Riigid	43
4.4.3.5 Kokkuvõte	43
4.5 MEEDIARUUM ENNE JA PÄRAST ELIGA LIITUMIST	45
4.5.1 ÜLDANDMED	47
4.5.2 GEOGRAAFILISED MUUTUSED	47
4.5.3 MUUDATUSED POLIITILISES RUUMIS	49
4.5.4 MUUTUSED MAJANDUSRUUMIS	49
4.5.5 MUUTUSED KULTUURIRUUMIS	51
4.5.6 KOKKUVÕTE	51
4.6 SUURIMATE RIIKIDE PROFILID	52
4.6.1 EESTI	52
4.6.2 USA	53
4.6.3. VENEMAA	54
4.6.4 EUROOPA LIIT	55
4.6.5 KOKKUVÕTE	55
 5. JÄRELDUSED, DISKUSSIOON	 56
 5.1 UUDISTEVOOG	 56
5.2 MEEDIARUUMI OSAD	58
5.2.1 MEEDERUUMI POLIITILINE OSA	58
5.2.2 MEEDIARUUMI MAJANDUSOSA	59
5.2.3 MEEDIARUUMI KULTUURIOSA	60
5.3 MEEDIARUUMI JA RAHVUSVAHELISE SOTSIAALSE RUUMI VÕRDLUS	62
5.3.1 ÜLDANDMED	62
5.3.2 LUGEJAHUVI	63
 6. KOKKUVÕTE	 65
 7. KASUTATUD KIRJANDUS	 66
 8. LISAD	 69
 8.1 SUMMARY	 69
8.2 KODEERIMISJUHEND, RIIKIDE JA ALLIKATE KOODID	71
8.3 VÄLISUUDISED MAAILMAS UURINGU TOIMUMISE AJAL	74

1. Sissejuhatus

Viimased poolteist dekaadi oleme Eestis püüdnud leida oma uut kohta maailmas. Selle protsessi tulemusena on muutunud meie ühiskonnakorraldus, väärtushinnangud kui ka informatsioon, mida me oma meedia vahendusel saame teiste riikide kohta (Lauristin & Vihalemm 1997). Meedia vahendusel saadav info, mis on pärit välisilmast – maailmast väljastpoolt meie riiki –, on osa globaalsest uudistevoost. Nagu meie koht maailmas on ka ülemaailmne uudistevoog viimase 15 aasta jooksul fundamentaalselt muutunud. Uudistevoogu uurija Robert Louis Stevenson toob välja kaks põhjust, miks see nii on:

1. Seoses külma sõja lõpuga on kadunud endised jõukeskused ja sidemed riikide vahel (eelkõige nn teise maailma – sotsialistlike riikide bloki – kadumise näol)
2. Seoses tehnoloogiliste arengutega on muutunud globaalse infovoogu põhilised allikad (neljast suurest infoagentuurist – AP, Reuters, UPI, AFP on UPI lagunenud, nende kõrvale on tõusnud globaalsed uudistevõrgud BBC ja CNN ning ka regionaalsete agentuuride roll on kasvamas) (Stevenson 2003a)

Mainitud muutuste protsess on endaga kaasa toonud uudistevoogu uurimise uue laine maailmas, kuna uurijad peavad oluliseks näha, millised seaduspärasused uudistevoogu liikumises välja kujunevad. Et poliitiline protsess maailmas ning uudistevoogu juhtiv meediaprotsess on pidevalt muutumises, peab seda uurimist järjepidevalt jätkama.

Uudistevoogu muutumist võib näha osana laiemast üleilmastumise protsessist (Vihalemm 1997: 129). Üleilmastumise põhiliseks omaduseks see, et on füüsilised ja ajalised piirangud erinevate rahvuste, kultuuride ja riikide vahel oma tähtsust kaotamas (Meyerowitz 1985) ning asendumas maailma globaalseks külaks koondavate sidemetega (McLuhan 1964). Need sidemed ehk ühe riigi rahvusvaheline sotsiaalne ruum määravad selle riigi paigutuse rahvusvahelises sotsiaalses ruumis samamoodi nagu riigi geograafiline asukoht geograafilises ruumis (Vihalemm 1997: 130).

Niisiis võib öelda, et kirjutades välisilmast annab meedia lugejale oma tõlgenduse riigi sotsiaalsest ruumist. Käesolevas töös nimetame meedia esindatud sotsiaalset ruumi lihtsuse mõttes meediaruumiks. Meie uurimuse mõttes moodustab ühe riigi meediaruumi selle riigi

meedias antud info välisilmast. Iga väljaanne kujutab meediaruumi pisut erinevalt (Rutšaikov 2004).

Meediaruumi on oluline uurida, sest see kujundab meie igapäevast pilti maailmast: konstrueerib meie reaalsust. Vastavalt interaktsioonile tugineva meediamõju mudelile toimib meedia vastastikmõjus ühiskonnaga, konstrueerides ühelt poolt ise sotsiaalseid formatsioone ning lastes teiselt poolt auditooriumil interaktsioonis meedia pakutud sümbolsete konstruktsioonidega kujundada oma pildi sotsiaalsest reaalsusest (McQuail 2000: 377).

Selle uurimustöö eesmärgiks on esiteks uurida globaalset uudistevoogu Eesti meedia kontekstis. Teiseks proovime uudistevoogu täpsemalt iseloomustada vaadates seda läbi sotsiaalse ruumi makrotasandil kasutatavate dimensioonide – poliitilise ruumi, majandusruumi ja kultuuriruumi prisma. Kolmandaks eesmärgiks on uurida muutuseid meediaruumis seoses Eesti liitumisega Euroopa Liidu ning NATOga ja neljandaks eesmärgiks on võrrelda meediaruumis ja selle dimensioonides esindatud riike ja piirkondi sotsiaalses ruumis esindatud riikidega.

Täpsemalt tegeleb uurimus Postimehes kui Eesti suurima tiraažiga kvaliteetlehes esindatud meediaruumiga. Loomulikult ei saa ühe väljaande põhjal teha otseseid järeldusi kogu Eesti meedias esindatud sotsiaalse ruumi kohta. Samas on kaks põhjust, miks võib arvata, et Postimehe uurimine on ehk efektiivseim võimalikest variantidest:

1. Stevensoni väitel on uudistevoogu üks omadusi see, et see on võrdlemisi konstantne. See tähendab, et riigist reeglina suuremat või väiksemat valimit väljaandeid valides jõuab välja suurelt jaolt sarnastele tulemustele. (Stevenson 2003b)
2. Postimees on Eestis kõige suurema leviga mittetabloid. Teda ei saa nimetada ka päris kvaliteetajakirjanduseks, aga ta on kõige Eesti massilehtedest sellele mõistele kõige lähemalseisev (Erlach 2000). Teisest küljest tähendab Postimehe lai levi tema suhteliselt suurt mõju ühiskonnas.

Seega veelkord peamised uurimisküsimused:

1. Milline on Postimehes esindatud meediaruum?
2. Millised on Postimehes esindatud rahvusvaheline poliitiline, majanduslik ja kultuuriruum, millised piirkonnad ja riigid on kõige mõjukamad?

3. Kuidas on uudistevoog muutunud seoses Eesti liitumisega ELi ja NATOga?
4. Kuidas suhestub meediaruum inimeste reaalse sotsiaalse ruumiga?

2. Töö teoreetilised ja empiirilised lähtekohad

2.1 Rahvusvaheline uudistevoog

2.1.1 Rahvusvahelise uudistevoogu definitsioon

Rahvusvaheline uudistevoog koosneb kõikidest uudistest, mis ületavad riigipiire.

Olemuslikult sünnib iga inimesega maailmas igal hetkel midagi, mis võib teoreetiliselt jõuda globaalsesse uudistevoogu (Galtung ja Ruge 1965). Sellest peaaegu lõpmatu suurusega sündmuste hulgast valib ajakirjandus värvavahi rolli (White 1950) täites välja need uudised, mille ta läbi „värava“ oma meediakanalisse laseb. See valik toimub mingisuguste kriteeriumite alusel, mis varieeruvad erinevate kanalite lõikes, kuid millel on ka ühiseid omadusi. Lõppkokkuvõttes suunavad need ühised omadused globaalse uudistevoogu liikumist üle maailma. (Stevenson 1995)

2.1.2 Rahvusvahelise uudistevoogu uurimise erinevad lained

2.1.2.1. varased uurimused

Globaalse uudistevoogu alguseks loetakse rahvusvaheliste uudisteagentuuride teket 19. sajandil (Boyd-Barrett & Rantanen 1998). Rahvusvahelise uudistevoogu uurimise algusest peale on tähelepanu pööratud uudistevoogu tasakaalustamatusele. Üks varasemaid selleteemalisi uurimusi pärineb 1961. aastast, selle tulemused avaldas 1964. aastal Wilbur Schramm. Uurimus jälgis 13 riigi kolme suurimat lehte. Uurimuse tulemusena selgus, et arengumaad on suured uudiste importijad ning arenenud riikide uudistes valitsevad kodumaisete tootjate lood, isegi kui need puudutavad välismaa sündmusi. (Schramm 1964)

1965. aastal ilmunud ning tänaseks klassikaliseks muutunud Johan Galtungi ja Mari Holmboe Ruge uurimus välisuudiste struktuurist (The Structure of Foreign News) Norra ajalehtede põhjal laiendas ideed välisuudiste tasakaalustamatusest ning tõi välja kriteeriumid, mille järgi ajakirjanikud neid valivad:

1. Sagedus. Eelistatud on sündmused, mis sobivad uudisetootja ilmumise sagedusega s.t sündmused, mille toimumine mahub lühikesse, tavaliselt päevasesse ajaperioodi.

2. Uudiseläve ületamine, ehk eelistatud on dramaatilised, erakordsed sündmused
3. Selgus ehk eelistatud on sündmused, millest on võimalik üheselt aru saada
4. Mõttekus ehk eelistatud on sündmused, mis konkreetsetes kultuurikontekstis tunduvad mõistetavad
5. Kooskõla olevaga ehk eelistatud on sündmused, mis sobivad konkreetsete stereotüüpidega, mis konkreetsetes kultuurikeskkonnas on
6. Ootamus ehk eelistatud on sündmused, mis on ebatavalised (oodatud sündmused lähevad eelmise kriteeriumi alla)
7. Jätkuvus ehk eelistatud on sündmused, millest on ka varem räägitud ning mida auditoorium veel mäletab.
8. Sobivus teiste uudistega ehk valides mitme sündmuse vahel satuvad ühte väljaandesse tõenäolisemalt erinevatest valdkondadest pärit sündmused
9. Räägib eliitrahvustest (mõjukad ja rikkad rahvused)
10. Räägib eliidist pärit inimestest (otsustajad, kuulsused)
11. Räägib isikutest ehk eelistatud on lood, mida saab rääkida läbi isiku perspektiivi, mitte läbi protsessi vmt kirjelduse
12. Räägib negatiivsetest sündmustest. (Galtung & Ruge 1965)

Nende kriteeriumite tõttu on arenguriigid võrreldes arenenud riikidega ebasoodsas seisus, kuna neis toimuvad sündmused ei ole poliitiliselt piisavad olulised, et uudisekännist ületada. Nende uudissündmused on sageli aeglased ja komplekssed (areng, sõltuvus) ja ei ole seotud prominentsete isikutega. Seetõttu tõusevad nad maailma uudiste huvisfääri ainult seoses mõne negatiivse uudisega ja kaovad sealt sama kiiresti. Hilisemad uurimused (Stevenson & Shaw 1984) on üldjoontes kinnitanud Galtungi ja Ruge mudeli paikapidavust.

Praktiliselt tähendab see maailma jagunemist domineerivateks ja perifeerias asuvateks rahvasteks, kus teabevoog suundub esimestelt teistele. Perifeersete riikide omavaheline teabevool on väga piiratud ning kulgeb enamasti üle domineerivate rahvaste (McQuail 2000: 205).

2.1.2.2. UNESCO debatt maailma uuest informatsiooni- ja kommunikatsioonikorrast (New World Information and Communication Order)

Teaduslikus debatis uudistevoo üle on alati olnud ideoloogiliselt laetud elemente, lisaks uudistevoo kirjeldamisele on mitmed kriitilise paradigma esindajad väitnud, et arenguriikide autonoomia puudumine uudiste tootmises takistab nende kultuurilist arengut ning piirab sõltumatust ja suveräänsust.. Kõige selgemalt väljendus see 70ndatel UNESCOs aset leidnud debatis maailma uue informatsiooni- ja kommunikatsioonikorra üle (New World Information and Communication Order).

Debati aluseks olid muuhulgas eelpoolmainitud uurimused, mis kirjeldasid uudistevoo ebavõrdsust. Toona veel olemasolev teine maailm (sotsialistlike riikide blokk) nõudis õigust oma meediaruumi kaitsta, kolmas maailm aga soovis muuta uudistevoogu võrdsemaks ja ausamaks, tõsi tihti selgitamata, milline see peaks olema. Teiselt poolt nõudsid lääneriigid õigust vabaturu põhimõtete alusel oma uudistetootjate ja-eksportijate tegevust jätkata. (Stevenson 1996).

Hoolimata tulisest debatist uue korra üle jäi see osapoolte huvide erinevust tõttu olulise sisulise tulemuseta, põhjustades vaid USA ja Suurbritannia ajutise UNESCOst väljaastumise. Tähtsam oli aga see, et debati jooksul tehtud uurimustest saadi palju lisateavet globaalse uudistevoo struktuuri kohta.

Üldiselt leiti tõestust faktile, et ühe riigi meedias esitatud pilt maailmast on etnotsentristlik ja kitsas. Kui vaadata ühte päeva erinevate riikide meedias, on seal hulk ühiseid lugusid, mida esitatakse koos identsete piltide või sõnastusega. Nende sündmuste seas on paar negatiivset ootamatut sündmust (sõda, skandaal või õnnetus), paar etteennustatavat poliitilist sündmust maailma jõukeskustest (valimised, uued seadused või majandusuudised) ning paar üldhuviuudist (*human interest*) (kuulsustest, loomadest või muidu kummalistest sündmustest)(Stevenson 1996).

Leiti, et arenenud riikide uudistes on välisuudiste osakaal üldiselt väike (v.a elitaar- ja eriväljaannetes) ning seal domineerivad suured, suured, lähedalasuvad, rikkad või kultuuriliselt ja keeleliselt sarnased riigid. Suur osa välisuudistest oli pühendatud mõnele püsivale kriisile, mis on arenenud maailma jaoks oluline (tavaliselt Lähis-Idas või Kagu-Aasias). (McQuail 2000: 207). Uuringud näitasid, et maailma kujuteldaval uudistekaardil on

suured piirkonnad, mis puuduvad süstemaatiliselt või on minimaalselt esindatud (näiteks Aafrika) (Gerbner & Marvany 1977).

UNESCO debati lõppfaasis tellis organisatsioon ise IAMCRilt (International Association for Mass Communication Research) uuringu, mis sai metodoloogilises mõttes paljude tulevaste uuringute eelkäijaks. Ka käesoleva uuringu metodoloogia aluseks on just IAMCRi uuring. Uuringus vaadeldi 17 riigi ja toonase nelja suure uudisteagentuuri uudiseid. Uuringu tulemused ei erinenud oluliselt varasematest uuringutest ning, nagu eelpool öeldud, ei suutnud tuua debatti lahendusteni. Järgnevalt uuringu järeldused:

- Poliitikauudised domineerivad rahvusvaheliste uudiste hulgas kõikjal maailmas /.../, eriti vähe avaldatakse pehmemaid uudiseid lõunapoolsetes [vaesemates] riikides.
- Iga rahvuslik süsteem pühendab kõige rohkem tähelepanu sündmustele, mis toimuvad tema vahetus geograafilises ümbruses.
- NWICO ideoloogiline retoorika ei ole päris põhjendatud, maailma teabelevi on mitmekülgsem, kui kolmanda maailma riigid seda uskuda sooviksid

(Sreberny-Mohammadi et al. 1985)

2.1.2.3. Stevensoni '95 aasta uurimus ja selle tulemused

90ndate keskpaigaks oli selge, et võrreldes 70ndatega on rahvusvahelises uudistevoos toimunud muudatused. Seda põhjustasid juba sissejuhatuses mainitud tegurid: ühest küljest poliitilise maailmapildi muutumine seoses Nõukogude Liidu kokkuvarisemisega ja teiselt poolt tehnoloogiaga (globaalsed satelliituudistekanalid ja otsereportaažid, internet) kaasnenud muudatused globaalsete meediatootjate struktuuris. Lisaks oli seoses interneti ja personaalarvutite arenguga märgatavalt lihtsustunud ülemaailmse uurijatemeeskonnaga suhtlemine, projekti koordineerimine ning andmete kogumine ja töötlemine. Neid muudatusi arvestades leidsid IAMCRi uuringu läbiviijad eesotsas ameeriklase Robert Louis Stevensoni, soomlase Kaarle Nordenstrengi ja briti Annabelle Sreberny-Mohammadiga uuringut korrata. Uuringus osalesid lõpuks 46 riigi teadlased (muuhulgas ka Eesti) ning uuringu autorid ei ole vähemalt ise teadlikud, et varem või hiljem nii laia geograafilise osalusega uuringut oleks toimunud. Uuringus jälgiti ideaaljuhul igast riigist kahte suuremat lehte ning kahte ringhäälingukanalit 1995 aasta kahe septembrinädala jooksul.

Selle uuringu tulemusel tehtud teadustööde hulk jäi ehk pisut alla uurijate ootustele (enamik uurijaid kasutas üldiseid andmeid vaid oma riigiga võrdlemiseks ning rahvusvahelisi publikatsioone ilmus vaid käputäis). Samas võib autorite hilisematest analüüsides saadud tulemuste põhjal väita, et uuringu üldtulemuste põhjal tehtud järeldused kirjeldavad maailma uudistevoo üldiseid seaduspärasusi võrdlemisi täpselt ka kümme aastat hiljem (Stevenson 2003).

Järgnevalt kokkuvõtlik tabel, mis näitab eri piirkondade kajastamist 1995. aastal antud uurimuses osalenud riikide kaupa.

Tabel 1. Maailmajagude kajastamine eri riikides Stevensoni 1995. aasta uurimuse järgi

Riik	Lääne-Eur	Ida-Eur.	Lähis-Ida	Aasia	Aafrika	Põhja-Am	Ladina-Am.	muu maailm
Soome	48	17	2	10	4	12	2	5
Norra	41	14	2	15	4	11	1	12
Taani	36	25	3	11	2	13	3	7
Saksamaa	41	18	4	11	5	13	4	4
Austria	52	15	2	8	2	14	2	4
Belgia	48	12	4	10	7	9	2	8
GBR	36	11	4	15	5	10	4	5
Hispaania	39	15	4	10	6	11	7	9
Portugal	41	11	6	11	10	10	5	5
Kreeka	28	33	1	9	3	12	2	6
Türgi	30	23	9	12	3	15	2	6
Küpros	39	24	3	12	1	16	3	8
Ungari	41	28	3	8	2	12	2	3
Sloveenia	42	25	3	9	3	14	2	4
Bulgaaria	32	28	6	9	4	15	3	5
Eesti	44	26	3	9	1	8	1	9
Venemaa	36	32	3	14	1	11	2	1
Ukraina	30	28	3	7	1	15	2	5
Armeenia	22	29	7	14	1	9	2	6
Iisrael	28	11	21	9	6	17	4	4
Liibanon	21	9	34	7	14	9	2	3
Kuveit	10	4	46	15	13	6	3	2
Iraan	25	13	14	21	7	12	4	4
India	18	8	5	39	4	16	1	11
Tai	23	6	5	36	4	17	5	5
Malaisia	7	0	4	47	4	15	3	19
Indoneesia	27	8	5	29	4	16	3	8
Hiina	25	14	4	24	2	20	5	6
Jaapan	25	9	5	31	2	21	3	6
Austraalia	29	7	3	30	4	21	3	7
Uus-Meremaa	28	6	2	34	5	12	4	8
Benin	19	1	8	6	44	9	1	11
Gambia	22	13	4	19	28	5	0	8
Cote d'Ivoire	15	4	5	4	49	7	3	15
Keenia	15	5	6	20	33	9	1	11
Nigeeria	20	5	7	11	29	13	4	12
Senegal	16	3	5	5	53	5	1	13
LAV	27	10	5	18	14	18	3	6
USA	27	19	9	21	6	3	10	6
Argentiina	29	5	2	9	2	18	31	6
Brasiilia	27	7	3	10	4	30	16	3
Kuuba	18	9	5	12	3	7	40	6
Venetsueela	22	8	3	9	2	20	34	2

Tabelis on näidatud antud piirkonna mainimine protsentides. Oma riik on arvestusest välja jäetud. Mehhiko on arvestatud Ladina-Ameerikasse ja üldine määratlus 'Euroopa' Lääne-Euroopasse. Allikas: (Pietiläinen 1998)

Kuigi nii põhjalikku uurimust globaalse uudisteveo kohta pole hiljem enam tehtud, on ka hilisemad kvantitatiivsed uuringud erinevates riikides jõudnud samadele järeldustele. Üldiselt võib öelda, et kuigi erinevate riikide uudisekäsitlused võivad tunduda oluliselt erinevad on nendes – või vähemalt nende kvantitatiivselt mõõdetavates osades rohkem sarnasusi kui erinevusi. Stevenson ütleb, et kui tehtaks ka sada uudsete meetoditega uurimust, mis väldivad eelnevate vigu, pole eriti tõenäoline, et praegu välja toodud seaduspärasusi rahvusvahelise uudisteveo kohta suudetaks ümber lükata (Stevenson et al. 2003). Selle töö seisukohalt võiks välja tuua neli kõige olulisemat seaduspärasust:

1. Põhiosa uudistest moodustavad poliitika ja majandus

Hoolimata levinud uskumusest nagu moodustaks enamiku uudiseid vägivaldsed, ootamatud sündmused (*disruptive events*) nagu sõjad ja katastroofid (kolmanda maailma mure NWICO debati ajast, mille järgi Lääs kirjutavat vaid „maaväriinatest ja riigipööretest“) moodustavad sellised uudised vaid kolmandiku kogu uudistest. Seda tüüpi lood ei olnud rohkem esindatud Lääne pressis, kus väidetavalt majandusjõud sunnivad lehti kirjutama rohkem veristest ja negatiivsetest sündmustest. Tõsi, kui keskenduda vaid suuremat tähelepanu pälvivatele kohtadele (esiküljed, pealkirjad, esilood), on vägivaldsete sündmuste osakaal pisut suurem, kui üldhulgas, kuid ka siin jääb see tugevasti alla poole sellest, mida inimesed usuvad meediat sisaldavat. Enamus rahvusvahelisi uudiseid räägib tegelikult rahulikest majanduslikest ja poliitilistest protsessidest. Ka nende puhul on negatiivsus (skandaalid, kokkulepete mittesaavutamine) endiselt uudiskriteeriumiks, kuid üle poole uudistest koosneb siiski rahulikest sündmustest.

2. Kaubavahetus ja regionaalsus domineerivad

Kõige suurem osa uudiseid iga riigi meedias tuleb riigi enda regioonist: Euroopal Euroopast, Aafrikal Aafrikast jne. Eriti suure tähelepanu saavad riigi peamised väliskaubanduspartnerid, näiteks koos raudse eesriide kokkuvarisemisega liikus Kesk-Euroopa riikide nagu Sloveenia ja Ungari tähelepanu Lääne poole. Euroopa ja Põhja-Ameerika saavad küll ka mujal maailmas päris suurt tähelepanu, aga mitte nii suurt, kui konkreetne regioon ise. Kõige piiratum on uudistevoog arengumaade vahel: Aafrika meediast puuduvad täielikult Lõuna-Ameerika sündmused ja vastupidi. Veel üks faktor, mis mõjutab erinevate regioonide kajastamist on rahvuslik kaasatus. Umbes 40% kõigist rahvusvahelistest uudistest mängis riik, kus uudis ilmus ise mingit

rolli, olles oluline ka vähese rahvusvahelise tegevusega riikides. Suure mõjuga riikides oli kaasatuse faktor veel suurem, USA1 näiteks 50%.

3. USA on uudiste superjõud

Kui regionaalselt selgelt mõjukaimat liidrit ei olnud, siis riikide puhul on see olemas. Praktiliselt kõikides riikides esines USA kõige rohkemates lugudes, ületades nii riigi naabreid, kaubanduspartnereid kui endisi koloniaalvõime. Selle nähtuse põhjus on ilmselt USA suur roll kõigis välisuudiseid moodustavates valdkondades: tegemist on juhtiva jõuga nii poliitilisel areenil, majandussfääris kui militaarkonfliktides, aga samas mõjutab enamiku maailmast ka USA poppkultuur või tehnoloogia, mis on uudistekajastuses kasvavad alad. Isegi spordis kajastatakse USAs toimuvat laialdaselt üle maailma. Teised suurriigid suudavad domineerida vaid kitsamatel aladel – Suurbritannia ja Prantsusmaa poliitikas, Hiina ja Jaapan majanduses jne.

4. Globaalsete agentuuride võim on vähenenud

Uudistevoo kaardistamise üks raskemaid osi on uudiste allika leidmine. Teoreetiliselt peaks koos agentuuri materjaliga tulema ka viide allikale, praktiliselt aga seda sageli ei tehta. Järeldades nende väheste uudiste järgi, kus allikaviide alles on võib väita, et rahvusvaheliste agentuuride roll on kahanemas ja kohaliku meedia enda allikate oma tõusmas. Üldiselt võib umbkaudu öelda, et käputäis tugevaid Lääne agentuure annavad umbes poole infost, mis lehtedes ilmub. Suurest neljast (AP, Reuters, AFP, UPI) oli 90ndate keskel alles jäänud suur kaks – AP ja Reuters, kuid ka AFP oli endiselt oluline kohtades, kus teda traditsiooniliselt on kasutatud. Väiksemate agentuuride (Saksa Dpa ja Hispaania EFE) tähtsus on tõusnud kohalikul tasandil. Pisut enam kui kolmandiku välisuudistest toodab meedia ise, ehkki see võib sisaldada agentuuride materjali ümberjutustamist. Suurematel ja rikkamatel riikidel on rohkem uudiseid väljaande enda väliskorrespondentidelt, USA puhul näiteks umbes 50%. uurijad arvavad, et need tulemused pigem alahindavad väheste globaalsete allikate ja anglo-Ameerika elitaarsete väljaannete mõju. (Kogu alapeatükk refereeritud Stevenson 2003)

2.1.3 Uudistevoo uurimine Eestis

Kui jätta kõrvale Juhan Peegli kirjutised Eesti ajalehtede geograafilisest horisondist, võib väita, et esimene empiiriline uudistevoo uuriv töö tehti Eestis 1995. aastal eelpoolkirjeldatud Stevensoni uurimuse raames. See viidi läbi Tartu Ülikooli Ajakirjanduse osakonnas ja seda juhtis Aune Unt. Pietiläise tabelist selgub, et Eestiga said toona kõige sarnasemad tulemused Ungari ja Sloveenia, kus samuti kõige mõjukamaks piirkonnaks oli Lääne-Euroopa. millest pisut üle poole vähem mõju oli Ida-Euroopal. Viimase suurem mõju eristab meid ning teisi siirderiike Lääne Euroopa riikidest, millega meie muster muudes osades kattub. Põhja-Ameerika kajastamine on Eestis Euroopa kõige tagasihoidlikum, vaid 9% võrreldes näiteks Saksamaa 13 või Suurbritannia 20 protsendiga.

1998. aastal kaitses Kristina Seiman samuti TÜ ajakirjandusosakonnas oma bakalaureusetöö, milles võrdles Eesti lehtede geograafilist horisonti Soome omadega. Tolle töö tulemustest selgus, et Soome lehtede geograafiline horisont on laiem ja maailmapilt mitmekülgsem, kui Eesti lehtedel. Kahjuks on kõnealune töö tänaseks Tartu Ülikooli ajakirjanduse ja kommunikatsiooni osakonna raamaukogust kaduma läinud ning ka töö enda autoril pole seda säilinud, seega on võimatu teha võrdlusi toonaste ja praeguste lehtede vahel.

Käesoleva uurimuse empiiriline materjal on kogutud koostöös Deniss Rutšikoviga, kes 2004. aasta kevadel kaitses seminaritööd Postimehes, SL Õhtulehes ja Molodjož Estoniis pakutavate meediapiltide kohta ning 2005. aastal bakalaureusetööd mainitud lehtede võrdlusest Euroopa lehtedega.

Üldiseid andmeid uudistevoo kohta on alates 1993. aastast kogunud ka Eesti Rahvusraamatukogu.

**Tabel 2: Eesti juhtivates päevalehtedes 1993-2004a erinevatele maadele osutatud tähelepanu
(pikematest lugudest lähtudes. lühiluudised välja jättes; maade järjestus 2004a.a. pingerea põhjal)**

	1993-1994		1995-1997		1998-1999		2000-2001		2002-2003		2004	
	%	Koht	%	Koht	%	Koht	%	Koht	%	Koht	%	Koht
USA	10.4	2.	12.6	2.	18.5	2.	25.4	1.	29.3	1.	17,1	1.
Venemaa	38.9	1.	29.8	1.	26.5	1.	21.7	2.	14.8	2.	15,6	2.
Soome	8.2	3.	11.8	3.	9.1	3.	9.1	3.	8.8	3.	8,4	3.
Iraak	?	?	?	?	?	?	0,7	25.	5,2	7.	7,1	4.
Saksamaa	7.1	4.	5.8	5.	8.1	4.	5.9	4.	5.7	5.	5,4	5.
Suurbritannia	2.8	8.	3.5	8.	5.0	7.	5.9	5.	7.4	4.	5,4	6.
Läti	4.7	6.	6.3	4.	6.4	5.	3.5	7.	4.1	9.	4,9	7.
Rootsi	5.6	5.	5.4	6.	5.7	6.	5.2	6.	5.3	6.	4,3	8.
Prantsusmaa	2.0	10.	2.9	9.	2.0	9.	3.1	8.	4.7	8.	3,6	9.
Leedu	3.6	7.	4.7	7.	3.4	8.	2.2	10.	2.4	11.	3,2	10.
Ukraina	1,8	13.	1,7	12.	1,3	12.	1,5	14.	0,9	19.	2,5	11.
Türgi	?	?	?	?	?	?	?	?	0,4	30.	2,3	12.
Itaalia	1.3	16.	1.4	14.	1.2	14.	2.1	11.	3.1	10.	2,2	13.
Hispaania	0.4	24.	0.5	24.	0.6	23.	1.2	18.	1.3	16.	1,7	14.
Taani	1.9	12.	2.0	10.	1.2	13.	1.6	13.	1.7	13.	1,5	15.
Norra	1.1	17.	1.7	13.	1.2	15.	1.7	12.	1.5	14.	1,5	15.
Holland	0,7	20.	0,8	20.	0,3	24.	1,0	20.	0,9	18.	1,3	17.
Kreeka	?	?	?	?	?	?	?	?	0,3	38.	1,2	18.
Iirimaa	?	?	?	?	?	?	?	?	0,6	25.	1,1	19.
Hiina	?	?	?	?	?	?	?	?	0,7	22.	1,1	20.
Iisrael	2,8	9.	0,9	18.	1,9	10.	1,6	9.	1,9	12.	1,0	21.
Poola	1,7	14.	1,9	11.	1,5	11.	1,3	16.	1,5	15.	0,9	22.
Gruusia	?	?	?	?	?	?	?	?	0,4	32.	0,9	23.
Ungari	1,9	11.	1,0	17.	0,8	18.	0,3	30.	0,4	27.	0,7	24.
Jaapan	1,3	15.	1,4	15.	1,1	16.	1,1	19.	1,1	17.	0,7	25.

Allikas: Eesti Rahvusraamatukogu. Tabeli allikas: Lauristin, Vihalemm
2005

2.1.4 Postimees 1995 ja 2003-2004

Käesoleva töö autor kaises 2005. aasta kevadel Tartu Ülikooli ajakirjanduse ja kommunikatsiooni osakonnas tööd, mis võrdles Aune Undi kogutud andmeid meie uurimuse andmetega. Esitan siin lühiülevaate selle töö tulemustest:

1. Lugude maht

Võrreldes 1995. aastaga on lugude arv lehenumbri kohta vähenenud peaaegu poole võrra, kõige suuremate lugude arv on aga oluliselt kasvanud.

2. Teemad

Kõige olulisemaks teemaks mõlemal aastal oli poliitika, teisel-kolmandal kohal olid majandus ja rahvusvaheline militaar/kaitsekonflikt.

3. Allikad

4.1 Nii 1995. kui 2004. aastal domineerivad uudiste päritolus arenenud riikide suured agentuurid (Reuters ja AP 1995., Reuters ja AFP 2004.), 2004. aastaks on olulisel kohal ka kohalikud agentuurid (Interfax) ning uued uudistevõrgud (BBC).

4. Maailmajaod

Kõige rohkem rahvusvahelisi uudiseid tuleb Euroopast, mõlemal aasaal ca 2/3. 1995. aastal järgneb Aasia, 2004. Põhja-Ameerika. Euroopa sees oli mõlemal korral rohkem lugusid Ida-Euroopast. Ülejäänud maailma kajastus on juhuslik ja ebajärjekindel. Lähis-Idast kajastatakse vaid kriisipiirkondi, Aafrika, Lõuna-Ameerika ja Okeaania on meediakajastuselt põhimõtteliselt olematud.

5. Riigid

1995. aastal oli mõjukaim riik Venemaa, kellele järgnema USA. 2004. aastaks on need kohad vahetunud., 2004. aastaks oli kolmandaks kõige olulisemaks riigiks tõusnud Euroopa Liit.

Peamised uutused kümne aasta jooksul ongi Venemaa tähtsuse kahanemine ja USA kasvamine ning kajastuse fokuseerumine: kui 1995. aastal räägiti rohkem erinevatest riikidest siis 2004. aastaks on välja kujunenud kolm selgelt kõige olulisemat riiki: Venemaa, Usa ja EL.

2. 2. Rahvusvaheline sotsiaalne ruum

2.2.1 Rahvusvaheline sotsiaalse ruumi definitsioon

Tartu Ülikooli ajakirjanduse ja kommunikatsiooni osakonna sotsiaalse ruumi uurimise traditsioon läheb tagasi Peeter Vihalemma ja Marju Lauristini kogumiku „Return to the Western World“ avaldamiseni. Selles traditsioonis on sotsiaalse ruumi defineerimisel läbivalt lähtutud fenomenoloogilisest aja- ja ruumikontseptsioonist. Selle järgi on aeg ja ruum intersubjektiivsed sotsiaalsed konstruktid, mis moodustavad sotsiaalse reaalsuse peamised dimensioonid (Vihalemm 1999). See kontseptsioon pärineb Alfred Schutzi ja Thomas Luckmani raamatust *Strukturen der Lebenswelt* (inglisekeelses tõlkes *The Structures of the Life-World*). Autorid räägivad siin, et lisaks ruumile, mis inimest füüsiliselt ümbritseb (*world within actual reach*) on inimese jaoks olemas ruum, mis on potentsiaalselt kättesaadav (*world within potential reach*). See jaguneb kolmeks, meid huvitava osa nimetavad autorid saavutatavaks ruumiks (*world within attainable reach*), mis tähendab seda ruumi, mille inimene võib erinevate tõenäosustega endale kättesaadavaks teha. Info selle ruumi kohta pärineb inimese enda teadmistest (Schutz and Luckman 1973). Niisiis saades informatsiooni muust maailmast konstrueerivad inimest oma sotsiaalset ruumi.

Rahvusvahelise sotsiaalse ruumi moodustavad riikidevahelised sidemed, mis ei ole vaid geograafilised, vaid on seotud riikide ja nende kodanike suhtlemisega erinevates sfäärides. (Vihalemm 1997, 1999)

2.2.2 Muutused sotsiaalses ruumis seoses üleilmastumisega

Kuigi peamiselt sotsioloogide seas käiv teaduslik debatt üleilmastumise olemuse kohta jätkub, nõustub enamik neist, et tegemist on protsessiga, mis sisaldab endas maailma kokkutõmbumist (vt näiteks Robertson 1992: 8). Kokkutõmbumine toimub just nimelt sotsiaalse ruumi vallas ehk teisisõnu öeldes inimeste sotsiaalne ruum laieneb, tänu tehnoloogia arengule on võimalik nii füüsiliselt käia kui ka oma saavutatavaks ruumiks teha (infot saada) laiemas osas maailmast, kui vanasti. Üks mõjukamaid globaliseerumisteoreetikuid, Roland Robertson peab ka globaliseerumisvastast liikumist ja lokaliseerumist globaliseerumise alaprotsessideks, mis on võimalikuks saanud tänu sellele, et

globaliseerumine kõigepealt aset leidis. Ka käesoleva töö uurimisobjekt – uudistevoog on osa üleilmastumisprotsessist.

2.3 Rahvusvahelise sotsiaalse ruumi dimensioonid

Rahvusvaheline sotsiaalne ruum jaguneb makro ja mikrotasandiks. Makrotasand tähendab ühiskondlikku ruumi (*societal space*), selle moodustavad riigi institutsionaalsed sidemed. Makrotasand jaguneb poliitiliseks, majanduslikuks ja kultuuriliseks ruumiks. Mikrotasandil on riigi kodanike individuaalsed sidemed välisriikidega – imporditud tooted, reisid, kontaktid välismaalastega jne. Mikrotasandil esindavad rahvusvahelist sotsiaalset ruumi inimeste hoiakud, kogemused ja muljed teistest riikidest. (Vihalemm 1999). Käesolevas uuringus on kasutatud rahvusvahelise sotsiaalse ruumi makrotasandi dimensioone saamaks teada, milliste valdkondadega uudistevoog seaduspärasused rohkem seotud on.

2.4 Eesti rahvusvaheline sotsiaalne ruum

Üldiselt on Eesti rahvusvahelise sotsiaalset ruumi viimase pooleteist dekaadi jooksul iseloomustanud Venemaa mõjude vähenemine ja Lääne, eriti Põhjamaade mõjude kasvamine (Vihalemm 1997, 1999, 2004). Mainitud protsess on erinevates ruumides toimunud erinevate kiirustega, järgnevalt vaatame eri ruume ühekaupa.

2.4.1 Majandusruum

Eesti rahvusvahelise majandusruumi kirjeldamisel kasutatakse kolme näitajat: eksporti, importi ja otseinvesteeringuid. Näitajate liitmisel on kasutatud nii indekseerimist kohtade alusel (1 koht 10 punkti – 10 koht 1 punkt) kui ka iga riigi kolmest näitajast saavutatud protsentidest keskmise arvutamist. Allpool esitatud tabel on koostatud keskmiste protsentide meetodi põhjal.

Tabel 3: Muutused Eesti majandusruumis 1991-2003a

1991		1997		2003a	
1.Venemaa	42	1.Soome	22	1.Soome	23
2.Rootsi	11	2.Rootsi	14	2.Rootsi	22
3.Soome	9	3.Venemaa	13	3.Saksamaa	8
4.Ukraina	7	4.Saksamaa	6	4.Venemaa	5
5.Läti	4	5.USA	4	5.USA	4
6.Leedi	3	6.Suurbritannia	4	6.Läti	3
7.Valgevene	3	7.Läti	4	7.Taani	3
8.USA	2	8.Taani	3	8.Suurbritannia	3
9.Jugoslaavia	2	9.Holland	3	9.Holland	3
10.Kasahstan	2	10.Leedu	3	10.Leedu	3

Maaderühmade osakaalu keskmised (%)

	1991	1997	2003
Teised Baltimaad	8	6	6
SRÜ	59	15	7
Põhjamaad	20	42	51
Teised EL maad	2	23	24

allikas: Vihalemm 2005

Eesti majandusruum orienteerus võrreldes teiste sotsiaalse ruumi dimensioonidega Läänele ümber kõige kiiremini, peamine muutus toimus 2-3 aastaga pärast iseseisvumist. 1993. aastast on Soome olnud Eesti peamine kaubanduspartner, Venemaa roll on pidevalt vähenenud, osaliselt ka 1998. aasta Vene majanduskriisi tõttu. Soome ja Rootsi kõrval on oluliselt kolmandaks kaubanduspartneriks tõusnud Saksamaa. (Vihalemm 2004)

2.4.2 Kultuuriruum

Rahvusvaheliste sidemete tihedust kultuuriruumis on mõõdetud viit näitaja abil: eesti keelde tõlgitud raamatud, välisriikide teatritruppide külalissetendused Eestis, Eesti teatrite välissetendused teistes riikides, välisriikidest pärit muusikute esinemised Eestis, välismaalt pärit filmid ja seriaalid Eesti telekanalitel.

“Koondindeksite põhjal on Eesti kultuuriruum oluliselt mitmekesisem kui majandusruum. Kui viimases domineerivad tugevasti Soome ja Rootsi, siis

kultuuriliselt väga olulisi riike on palju rohkem – Saksamaa, Venemaa, Prantsusmaa, Soome, USA, Rootsi, Suurbritannia.” (Vihalemm 2005)

Kontaktid teiste Balti riikidega on suhteliselt tagasihoidlikud, ühtsest Balti kultuuriruumist kindlasti rääkida ei saa. (Vihalemm 2004)

2.4.3 Poliitiline ruum

Võrreldes teiste ruumidega on poliitilise ruumi puhul raskem leida empiirilisi näitajaid, mille järgi riike reastada. Peeter Vihalemma analüüsi põhjal on Eesti poliitilises ruumis kõige mõjukamad Venemaa, Soome, Rootsi, Läti ja Leedu. USA Saksamaa ja Taani mõju on samuti üsna suur (Vihalemm 1999). Poliitilise ruumi üheks empiiriliseks näitajaks on ajalehtede huvi teiste riikide vastu, millest eelpool juba juttu oli (rahvusraamatukogu uurimus, tabel 2). Väidetavalt mõjutab poliitiline ruum ajalehtede huvi kõige rohkem (Vihalemm 1999).

2.5 Hüpoteesid

Tulenevalt kõigest eelnevast püstitan järgnevad hüpoteesid:

1. Uudistevoog

- 1.1 Kõige enam uudiseid on poliitilistest ja majanduslikest sündmustest,
- 1.2 Negatiivsetele sündmustele baseerunud uudiste arv on umbes kolmandik kõigist uudistest
- 1.3 Uudiste päritolus domineerivad arenenud riikide suured agentuurid (Reuters, AFP, AP), olulisel kohal on ka kohalikud agentuurid ning uued uudistevõrgud

2. Riikide ja piirkondade esindatus Postimehe meediaruumis

- 2.1 Enamik rahvusvahelisi uudiseid Postimehes tuleb Euroopast
- 2.2 Mõjukaimaks piirkonnaks Euroopas on Lääne-Euroopa
- 2.3 Mõjukaim riik on USA, kellele järgneb Venemaa, olulisuselt järgmised on meie naaberriigid ning Euroopa suurriigid.
- 2.3 Pidevat kajastamist leiab 1-2 suuremat rahvusvahelist kriisi
- 2.4 Ülejäänud maailma kajastus on juhuslik ja ebajärjekindel

3. Poliitiline ruum

- 3.1 Poliitilises ruumis on mõjukaimad Venemaa, Põhjamaad ning teised Baltimaad

4. Majandusruum

- 4.1 Majandusruumis on kõige mõjukamad Põhjamaad ning Venemaa

5. Kultuuriruum

5.1 Kultuurruumis on mõjukaimad USA ning Venemaa

5.2 Baltimaad pole Postimehe kultuuriruumis oluliselt esindatud

6. Dünaamika enne ja pärast Euroopa Liiduga liitumist

6.1 Seoses Eesti liitumisega Euroopa Liidu ja NATOga ei ole uudistevoos ega selle dimensioonides olulisi muutuseid.

3. Meetod

3.1.Valim

Käesolev uurimus vaatab Eesti rahvusvahelise sotsiaalse ruumi esitust ajalehes Postimees. Valimi võtmisel kasutasime eeskujuna Stevensoni meetodit, mis selleks, et tasakaalustada ootamatuid sündmusi, kuid samas uurida ka järjepidevust, kasutab nii järjest päevadest koosnevat nädalat kui mingist pikemast ajaperioodist valitud päevadest koosnevat nädalat (*composite week*) (Stevenson 1984). Seega valisime kaks koostatud nädalat 2003 aasta teisest poolest, kaks koostatud nädalat 2004 aasta teisest poolest, ühe järjest nädala 2004. aasta veebruarist ja ühe järjes nädala 2004. aasta novembrist. artiklid on kodeeritud kahes osas: 2003 aasta ja 2004. aasta veebruarinädala artiklid 2004. aasta kevadel, mil nende andmete põhjal valmisid meie seminaritööd, ning ülejäänud artiklid 2004. aasta detsembris.

Koostatud nädalate puhul kasutasime põhimõtet valida iga kuu esimesest ja kolmandast nädalast järjest nädalapäevad (juuli esimese nädala esmaspäev, juuli kolmanda nädala teisipäev, augusti esimese nädala kolmapäev jne kuni laupäevani ja siis jälle esmaspäevast peale). Kuupäevad, mida me uurisime, olid järgmised:

Esimene kodeerimine

7. 7. 2003, esmaspäev

22. 7 2003, teisipäev

6. 8. 2003, kolmapäev

21. 8. 2003, neljapäev

5. 9. 2003, reede

20. 9. 2003, laupäev

6. 10. 2003, esmaspäev

21. 10. 2003, teisipäev

5. 11. 2003, kolmapäev

20. 11. 2003, neljapäev

5.12. 2003, reede

20.12. 2003, laupäev.

9. 2. 2004, esmaspäev
10. 2., 2004, teisipäev
11. 2. 2004, kolmapäev
12. 2. 2004, neljapäev
13. 2. 2004, reede
14. 2. 2004, laupäev

Teine kodeerimine

7. 7. 2004, kolmapäev
22.7.2004, neljapäev
6. 8. 2004, reede
21. 8. 2004, laupäev
6. 9. 2004, esmaspäev
21. 9. 2004, teisipäev

6. 10. 2004, kolmapäev
21. 10. 2004, neljapäev
5. 11. 2004, reede
20. 11. 2004, laupäev
6. 12. 2004, esmaspäev
21. 12. 2004, teisipäev

11. 10.2004 ,esmaspäev
12. 10. 2004, teisipäev
13. 10. 2004, kolmapäev
14. 10. 2004, neljapäev
15. 10. 2004, reede
16. 10. 2004, laupäev

Esimesel perioodil kodeerisime kolme lehte, Postimees, SL Õhtulehte ja Molodjož Estoniit, teisel ainult Postimeest. Kõik käesolevas uurimustöös kasutatud artikle – Postimehes ilmunud artikle – kodeerijaks on töö autor. Kuna esialgse andmetöötlemise tulemusena selgus, et antud valimist ei õnnestu saada representatiivset esindust majandus- ja kultuuriruumi

kajastavatest artiklitest, kodeerisin 2003. ja 2004. aasta teisest poolaastast sama meetodit kasutades veel nelja koostatud nädala jagu lehti, mille kuupäevad on järgmised:

14. 8. 2003, esmaspäev

29. 8. 2003, teisipäev

13. 8. 2003, kolmapäev

28. 8. 2003, neljapäev

12. 9. 2003, reede

27. 9. 2003, laupäev

13. 10. 2003, esmaspäev

28. 10. 2003, teisipäev

12. 11. 2003, kolmapäev

27. 11. 2003, neljapäev

12. 12 2003, reede

24. 12. 2003, esmaspäev (kuna laupäeval, 27 lehte ei ilmunud, valisin sellele kõige lähedasema päeva, mis oli samuti poolpidupäev nagu laupäev tavaliselt).

14. 7. 2004, kolmapäev

29. 7. 2004, neljapäev

13. 8. 2004, reede

28. 8. 2004, laupäev

13. 9. 2004, esmaspäev

28. 9. 2004, teisipäev

20. 10. 2004, kolmapäev (meetodi järgi pidanuks olema 13. 10. , kuid see oli juba kodeeritud eelmise korra täisnädalas)

28. 10. 2004, neljapäev

12. 11. 2004, reede

27. 11. 2004, laupäev

13. 12. 2004, esmaspäev

28. 12. 2004, teisipäev

Nendest lehtedest kodeeriti ainult majandus- ja kultuuriruumi kuuluvad artiklid, seega neid ei kasutatud üldanalüüsis, vaid ainult oma dimensioonide kohta käivate andmete hulgas.

3.2. Kodeerimine

Kodeerimisjuhendi koostamisel võtsime eeskujuks Stevensoni 1995. aasta uurimise kodeerimisjuhendi, kuna see oli kättesaadav ning me soovisime hiljem võrrelda meie andmeid '95 aastal Eestis kogutud andmetega. Võtsime arvesse praktiliselt tervet lehenumbrit, valides, jällegi Stevensoni eeskujul, kodeerimiseks ajakirjandusliku materjali, millel oli mingisugune rahvusvaheline suunitlus (*material with a clear foreign or international element*) (Stevenson 1995).

Otsustasime kodeerida ainult iseseisvaid lugusid: lehe esikülgedel olevaid viited lehes olevatele lugudele, mille teksti hiljem sõna-sõnalt või põhimõtteliselt korrati me ei kodeerinud. Ainsa rubriigina jätsime kõrvale spordileheküljed. Otsustasime, et spordiuudised võivad meie pilti moonutada, sest spordi puhul ei tähenda mingis riigis toimunud sündmuse kajastamine tihtipeale mitte huvi tolle riigi vastu, vaid lihtsalt juhust, et antud spordisündmus seekord selles riigis aset leidis.

Kodeerimisjuhend on tööle lisatud, järgnevalt seletame seletust nõudvate väljade täitmist.

6. Loo suurus

1 külje suurim lugu

2 keskmine lugu

3 veerunupp

Küljena arvestasime olenevalt kujundusest kas ühte või kahte lehekülge. Üldreeglina lugesime eraldi looks kõik, millel oli eraldi pealkiri. Loo juures olevaid kõrvallugusid (*side-bar*) kodeerisime eraldi ainult siis kui nad oleksid võinud esineda ka eraldi loona. Küljel saab olla üks suurim lugu, see on nn aknalugu, mille juures on reeglina (v.a arvamusküljed) ka külje suurim pilt.

7. Loo autor

1 ajakirjanik Eestis

2 ajakirjanik välismaal

3 lugu on otse agentuurist (võib olla ka lühendatud)

4 lugu on otse teisest väljaandest (võib olla ka lühendatud)

5 määramata

6 muu

8. Esimene allikas

9. Teine allikas

10. Kolmas allikas

Need kolm välja ei tähenda, et üks allikas oleks tähtsam kui teine. Allikate järjestusega proovime rekonstrueerida uudise tee Eesti meediasse, tuues esimesena uudise algallika ja viimasena kõige lähedasema allika. (Näiteks uudises Osama bin Ladeni sõnavõtust Al-Jazeera kanalil, mille alla väljaanne on märkinud Reuters/BNS on esimene allikas Al-Jazeera, teine Reuters ja kolmas BNS)

11. Peamise osakaaluga riik (loo peategelane)

vt riigitabel

11.1 Peamise osakaaluga riik/organisatsioon

11.2 Peamise osakaaluga riik/organisatsioon

12. Teisejärgulise tähtsusega riik/organisatsioon

12.1 Teisejärgulise tähtsusega riik/organisatsioon

12.2 Teisejärgulise tähtsusega riik/organisatsioon

13. Mainitud riik/organisatsioon

13.1 Mainitud riik/organisatsioon

13.2 Mainitud riik/organisatsioon

Peamise osakaaluga riik/organisatsioon on see, mis on uudises peamine tegutseja. Kui uudises on tegutsejad nii mõni rahvusvaheline organisatsioon/kooslus kui mõni riik, loetakse mõlemad peamise osakaaluga tegijateks, samamoodi kui on tegemist riikide omavaheliste suhetega – läbirääkimised jmt. Mainitud riigiks loeme riigi siis, kui ta esineb rohkem, kui lihtsalt pikas loetelus näitena.

14. Uudissündmuse modaalsus

1 negatiivne

2 positiivne

3 neutraalne/ kombineeritud

Positiivsed sündmused on pidustused, olukorra paranemised jne, negatiivseteks loeme konfliktid, katastroofid, sõjad jne.

16. Esimene teema

17. Teine teema

Jaotus ei tähenda, et üks teema oleks tähtsam kui teine.

3.3. Andmetöötlus

Andmete töötlemisel kasutasime andmetöötlusprogrammi SPSS. Kuigi kodeerimisjuhendison eristatud peamise osakaaluga, teisejärgulise osakaaluga ja mainitud riike, on analüüsis arvestatud ainult peamiste riikide tulemustega, et tulemused oleksid võrreldavad Stevensoni 1995. aasta uurimuse tulemustega.

Piirkondade puhul vaatame Pietiläise eeskujul esialgu maailmajagusi, kusjuures Lähis-Ida on eraldatud Aasiast. Riigid on maailmajagudesse jagatud lisatud riikide kodeerimistabeli alusel (vt lisa). Venemaa on arvestatud Euroopasse. Rahvusvahelisi organisatsioone on käsitletud samas kategoorias riikidega, kohalikkudest organisatsioonidest (Euroopa Liit, OSCE) rääkivad lood on arvesse võetud ka maailmajagude arvestuses.

3.4 Meediaruumi dimensioonid

Et uurida meediaruumi erinevaid osi tuli lood nende osade vahel ära jagada. Põhimõtteliselt ei pruukinud lugu kuuluda ühtegi ruumi ning võis erandjuhul ka mitmesse ruumi kuuluda. Jagamise põhimõtted olid järgmised:

Poliitiline ruum: lood, mille peamine teema on otseselt riigis või riikide vahel teostatav poliitika ja selle tulemused.

Majandusruum: lood, mille peamine teema on riigis või riikide vahel toimivad majandusprotsessid

Kultuuriruum: lood, mis räägivad kultuurist. Kultuuri definitsioonina kasutasin Peeter Vihalemma definitsiooni: „Kultuuriruumi peamised faktorid on seotud keele, religiooni, ühiste ajalooliste mälestuste ja ühise sümbolilise keskkonnaga, mida loovad arhitektuur,

artefaktid ja meedia ning institutsionaalsed kultuurilised kontaktid.“ Selle definitsiooni alla mahuvad nii kitsas mõttes kultuurisündmused (teater, muusika, kujutav kunst jne) kui ka laiemad uudised, mis räägivad teiste riikide meediast, kuulsustest; inimhuvilood jne, tingimusel, et uudises kajastatu esindaks uudise toimumise maa kultuuri (näiteks lugu Iraani siiami kaksikutest, kes eraldati lõikusega ei ole kultuuriruumi uudis, sest kaksikute eraldamine ei ole Iraani kultuurile omane protsess, see võinuks juhtuda ka ükskõik kus mujal maailmas; lugu India rahvuslikest pidustustest on samas osa kultuuriruumist).

Uudiste jagamisel sotsiaalse ruumi dimensioonidesse oli esimeseks mehhanismiks uudise teemad. Poliitilisse ruumi arvasime lood, mis rääkisid rahvusvahelisest ja kodumaisest poliitikast, rahvusvahelisest militaarkonfliktist, sotsiaalhoolekandest, haridusest, tervisest, inimõigustest, vähemuste õigustest ning terrorismist. Majandusruumi läksid rahvusvahelist ja kodumaist majandust, rahvusvahelist välisabi ja arengut, energiat, säästmist ja migratsiooni kajastavad lood. Kultuuriruumi jäid lood kultuurist, ajaloost, esinemisest, meelelahutustest kuulsustest, ning üldhuvitavatest teemadest. Seejärel vaatas uurija igasse ruumi sattunud lood ühekaupa üle, et teha kindlaks, kas kõik lood vastavad ülaltoodud kriteeriumitele ning kas mõned lood, mis kuuluvad vastava sotsiaalse ruumi dimensiooni alla ei ole välja jäänud.

4. Tulemused

4.1 Tulemuste reliaablus

Postimehe meediapildist ning selle võrdlusest SL Õhtulehe ning Molodjož Estoniaga on täpsemalt juttu Deniss Rutšeikovi seminaritöös (Rutšeikov 2004). Selles töös on välja toodud Postimehes esitatud kujuteldav maailma kaart (*mental map*), kus maad on nii suured kui palju neist räägitakse. Kuna see annab Postimehes kujutatust hea visuaalse pildi, esitan selle kaardi ka siin (vt joonis 1.) Kaardil olevate riikide suuruste arvutamisel on kasutatud peamisi, teisejärgulisi ja mainitud riike, lugude suurused on indekseeritud – suur lugu annab 3 ruutu, keskmine 2 ja väike ühe ruudu. (Täpsemaks seletuseks vaata Rutšeikov 2004). Kaart kajastab käesolevas uurimuses kasutatud valimist ainult esimese poole tulemusi.

Kõigepealt käsitleb käesolev töö Postimehe meediaruumi tervikuna, seda kahel põhjusel. Esiteks on neid andmeid vaja hilisemaks võrdluseks meediaruumi teiste dimensioonidega. Teiseks oleks vaja kontrollida meetoodika reliaablust: kuna käesolevas töös on loobutud lugude suuruse järgi indekseerimisest, on vaja kontrollida, kas väikesed lood sedasi ülesindatud ei saa, sest tegelikkuses tähendab külje aknalugu riigile ja piirkonnale rohkem tähelepanu kui veerunupp.

Kokku on valimis 622 uudist, mis teeb keskmiselt 17 uudist lehenumbri kohta. Uudiste arv numbri kohta varieerus seitsmest 30ni. Järgnevalt vaatleme uudissündmuste modaalsust, paigutust lehes, kajastatud teemasid, riike ja kasutatud allikaid.

Tabel 4: Postimehes avaldatud uudiste võrdlus kõigi lugude ja külje suurimate lugude vahel. Tulemused protsentides kõikidest lugudest

Uudissündmuse modaalsus			Koht lehes			Teemad*			Riigid		
tüüp	kõik lood	suurimad lood	koht	kõik lood	suurimad lood	teema	kõik lood	suurimad lood	riik	kõik lood	suurimad lood
negatiivne	33,0%	29,7%	esikülg	1,1%	3,4%	rahv.pol.	23,0%	21,7%	Eesti	26,9%	35,6%
positiivne	24,4%	24,6%	siseuudised	16,2%	10,3%	kod.pol	19,0%	22,9%	USA	18,8%	28,7%
neutraalne	42,6%	45,7%	majandus	12,5%	12,0%	rahv.mil.	13,8%	12,0%	EL	16,3%	22,4%
			välistuudised	55,6%	49,1%	rahv.maj.	13,0%	13,7%	Venemaa	17,6%	13,8%
			arvamus	4,5%	8,6%	kultuur	12,5%	18,9%	Iraak	7,1%	7,5%
			kultuur	7,6%	14,3%	kuriteg.	8,4%	7,4%	Soome	6,5%	4,6%
			meelelahutus	2,1%	2,3%	õnnetus	5,8%	1,1%	GBR	4,7%	6,3%
			muu	,2%	0%	kod.maj	5,5%	6,3%	Rootsi	4,5%	5,7%
									Läti	4,4%	1,7%
									Leedu	3,9%	0,6%

*rahv pol. – Rahvusvaheline poliitika, kod.pol – kodumaine poliitika , rahv. mil. – Rahvusvaheline militaar/kaitsekonflikt, rahv.maj. – rahvusvaheline majandus, kuriteg. – kuritegevus, õigussüsteem , kod.maj. – kodumaine majandus

4.1.1 Uudissündmuse modaalsus

(vt tabel 4.) Kõige suurem osa uudiseid (43%) baseeruvad neutraalsel sündmusel või sisaldavad elemente nii positiivsetest kui negatiivsetest sündmustest. Selgelt positiivseid lugusid on kõige vähem, 24%. Negatiivsetest sündmustest rääkivaid lugusid on 33%. Seega pole ka Postimehes enamik lugusid negatiivse modaalsusega. Varasemates uurimustes on väidetud (vt töö teooria osa ja Stevenson 2003a), et negatiivsed (*disruptive*) sündmused moodustavad kolmandiku kõigist uudistest ning Postimehes on see täpselt nii.

Ka ei saa väita, et Postimees pöörab negatiivsetele lugudele rohkem tähelepanu: suurte lugude hulgas on selgelt negatiivsete lugude osakal isegi väiksem kui kõigi lugude seas.

4.1.2 Koht lehes

(vt tabel 4.) Lõviosa rahvusvahelistest uudistest ilmub loomulikult välisuudiste külgedel. Esiküljele jõudis vaid kolm rahvusvahelist uudist, tulenevalt Postimehe formaadist olid nad sel juhul ka külje suurimateks lugudeks. Teistest rubriikidest ilmub kõige enam välisuudiseid siseuudiste- ja majanduskülgedel. Kui võrrelda kõiki lugusid suurimate lugudega võib öelda, et Postimehe kultuuri- ja arvamuskülgedel on rahvusvahelised lood pigem suured lood, siseuudiste- ja majandusküljel aga pigem väikesed. Ka see seaduspära tuleneb ilmselt Postimehe formaadist: kultuuri ja arvamuskülgedel on lihtsalt vähem veerunuppe.

4.1.3 Teemad:

(vt tabel 4.) Ka teemade valik läheb kokku Stevensoni väitega sellest, et peamised teemad on poliitika ja majandus (Stevenson 2003). Enimkajastatud teema on rahvusvaheline poliitika (23,0% lugudest), järgnevad kodumaise poliitika (19%) ja rahvusvahelise militaarkonflikti (14%) teemalised lood. Võrreldes suuri lugusid kõikide lugudega võib taas välja tuua, et kultuuriteemalised lood on reeglina külje suurimad, moodustades 13% tavalistest lugudest ja 19% suurtest lugudest. Seevastu katastroofidest rääkivad lood on pea kõik keskmiste või väikeste lugude hulgas (6% kõigist ja 1% suurtest lugudest). See võib ühest küljest näidata, et Postimehe uudised püüavad kajastada rohkem analüüsimist nõudvaid ja mõjukaid sündmusi, kuid teisest küljest ei jäänud uuritava perioodi sisse ka ühtegi ülemaailmse mastaabiga katastroofi. Muude teemade osakaal on mõlema lootüübi seas võrdne.

4.1.4 Riigid

(vt tabel 4.) Esindatud riikide ja piirkondade juurde tuleme veel tagasi, praegu vaatame neid näitajaid vaid reliaabluse seisukohalt. Kui võrrelda kõiki lugusid külje suurimate lugudega, siis näeme, et suurriikidest on rohkem suuri lugusid, meie naabrid figureerivad aga pigem väiksemates lugudes. USA on peategelane 18,8% puhul kõigist lugudest, kuid 28,7% suurtest lugudest). Teiste suurriikide vastavad numbrid on näiteks Euroopa Liidul 16,3% ja 22,4%, Suurbritannial 4,7% ja 6,3%. Samas langeb Venemaa 17,6%lt 13,8%le, Soome 7,5%lt 4,9%le ja Läti 4,4%lt 1,7%le). See tähendab, et kui kasutada täpsemat mõõtmissüsteemi (näiteks mõõta ära lugude mahud), oleks suurriikide esindatus meediaruumis tõenäoliselt suurem, kui see, mis käesolevat uurimusest välja tuleb. Samas pole erinevused ilmselt väga suured, proportsioonid ning olulisimad riigid jäävad ka suurte lugude puhul laias laastus samaks.

Ka Eesti ise on tegelaseks pigem suuremates lugudes, mis tähendab, et lood, mis Eestit ei puuduta, pälvivad tagasihoidlikumat kajastust.

Kokkuvõttes võib öelda, et enamikel juhtudel ei tohiks suurte ja väikeste lugude võrdsena vaatamine olulisi moonutusi anda, vaid riikide järjestusel tuleb silmas pidada, et suurriikide mõju on tegelikult tõenäoliselt kajastatust suurem.

4.2 Lugude päritolu

4.2.1 Maailmajaod

Tabel:5 Maailmajagude esindatus Postimehes. Tulemused protsentides kõigist lugudest.

Maailmajagu	Poliitiline ruum		Majandusruum		Kultuuriruum		Kokku	
	esinemisi	protsent	esinemisi	protsent	esinemisi	protsent	esinemisi	protsent
Euroopa	345	63,7	216	78,0	177	66,0	565	66,7
Põhja-Ameerika	74	13,7	23	8,3	57	21,3	119	14,4
Lõuna-Ameerika	0	0	0	0	3	1,1	2	0,2
Aafrika	9	1,7	4	1,4	3	1,1	13	1,5
Lähis-Ida	67	12,4	5	1,8	8	3,0	74	8,7
Aasia	19	3,5	16	5,8	16	6,0	35	4,4
Okeania	1	0,2	0	0	1	0,4	2	0,2
ROd*	27	5,0	13	4,7	3	1,1	37	4,1
Kokku	542	100	277	100	268	100	847	100

*rahvusvahelised organisatsioonid

siia võiks teha graafiku kus on eri maailmajaod ja mis ruumidel on rõhk

Postimehes esindatud piirkondade puhul domineerib Euroopa, millest räägib igast kolmest loost kaks. Vana maailma 66,7% järgneb, Põhja-Ameerika vaid 14,4%. Euroopa ülekaalu võib seletada regionaalsuse printsiibiga: rahvusvahelistes uudistes kõige kajastatum piirkond ongi reeglina see, kus sündmusi kajastav riik asub (Stevenson 2003). Teiseks Euroopa ülekaalu põhjuseks võib pidada Galtungi ja Ruge teooriat eliitriikidest, kus on ka paremad ressursid uudiste tootmiseks. Euroopas on selliseid riike palju (lugusid on 38st erinevast riigist pluss veel piirkondadest ja organisatsioonidest rääkivad lood). Seevastu praktiliselt kogu Põhja-Ameerika kajastuse (116 lugu 119st) moodustavad lood USAst. Kajastuselt kolmas piirkond on Lähis-Ida, seda suurelt jaolt tänu Iraagile, kust on pärit 74st loost 44. Järgneb Aasia üle poole väiksema kajastuse ehk 35 looga. See number ei ole ehk päris täpne kuna kõik Venemaalt pärit lood on arvestatud Euroopasse, kuigi osa neist – kuigi kindlais väiksem osa – tuleb Aasiast. Ülejäänud maailma kajastamine on tagasihoidlik, Aafrikast on 13 lugu, Okeaniast ja Lõuna-Ameerikast mõlemast kaks. Seega peab ka Eestis paika seaduspära, et arenguriigid tõusevad uudisteorbiiti vaid korra mingi erakordse sündmuse puhul ning kaovad sealt sama kiiresti (Stevenson 2003a). Näiteks võiks siin tuua kriisi Libeerias, mille jooksul riik mõneks ajaks rahvusvahelise meedia huviorbiiti tõusis ning sealt umbes kuu aja pärast kadus.

4.2.2 Euroopa piirkonnad

Tabel 6: Euroopa piirkondade esindatus Postimehes.

Piirkond	Poliitiline ruum		Majandusruum		Kultuuriruum		Kokku	
	esinemisi	protsent	esinemisi	protsent	esinemisi	protsent	esinemisi	protsent
Lääne-Euroopa	82	32,3	75	46,6	101	60,5	198	44,1
Suurriigid (GER, FRA, GBR, ITA, ESP)	45	17,7	30	19,0	55	32,9	88	19,6
Põhjamaad (NOR, SWE, FIN, DEN, ICE)	31	12,2	42	26,1	36	21,6	91	20,3
Ida-Euroopa	172	67,7	86	53,5	66	39,5	251	55,9
Baltimaad	41	12,1	29	18,0	10	6,2	63	14,0
Venemaa	75	29,5	35	21,7	37	22,2	109	24,2

maailma ja euroopa pirukas

Kuna kontinentide võrdluses on Euroopa ülekaal järgmiste maailmajagude ees niivõrd suur vaatame ka, kuidas jaguneb tähelepanu Euroopa sees. Siin vaatame kõigepealt tasakaalu endise Ida- ja Lääne-Euroopa vahel ning seejärel erinevate meile oluliste piirkondade ja riikide gruppide kajastamist. Nende eristuste sees on piirkondadest eraldi vaadatud Euroopa suurriike, Skandinaaviat, Baltimaad ja Venemaad. Sellest arvestusest on välja võetud Eesti numbrid, mis muidu ajanuks pildi väga tasakaalust välja. Ka Euroopa Liitu pole ühegi piirkonna liikmeks määratud.

Kokku saab rohkem kajastust Ida-Euroopa, kuid ülekaal ei ole märkimisväärselt suur (vastavalt 56,1% ja 43,9%). Ilmselt on see tulemus seletatav regionaalsuse printsiibiga: enamik Lääne-Euroopat jääb Eestist kaugemale, kui Ida-Euroopa.

Skandinaavia ja Euroopa suurriikide osa kajastusest on võrdne, mõlemad moodustavad kogu kajastusest umbes viiendiku. Seega kuigi Euroopa ja Euroopa Liidu suhtes on suurriigid mõjukuselt olulised on nad kajastuselt ikkagi võrdsed meiega samas regioonis olevate ja otseselt eestlasi ilmselt rohkem mõjutava Skandinaaviaga. Läti-Leedu osaks jääb kajastuses vaid 15%, millest enamus, nagu selgub eelmisest peatükist on ka keskmiselt väiksemad lood. Samas Venemaa kajastus on kohane meie piirkonna ainsale suurriigile ning on ilmselt veel üheks põhjuseks, miks Ida-Euroopa kokkuvõttes Lääne-Euroopast ees on.

4.2.3 Riigid

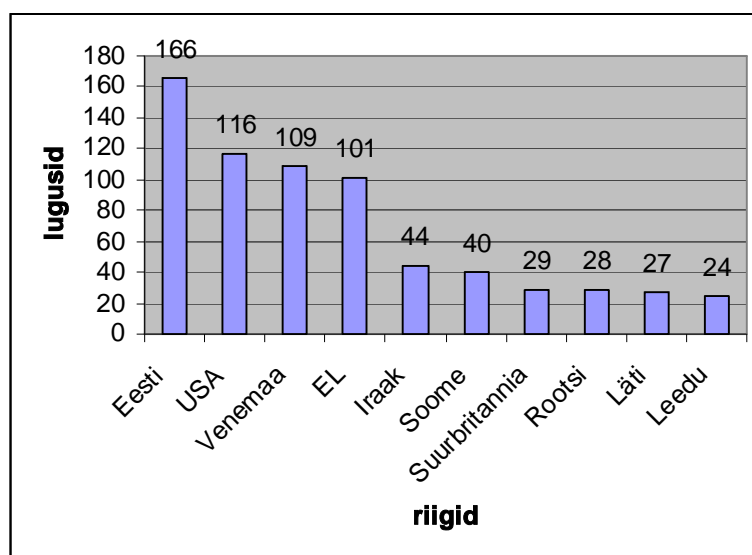
Tabel 7: Riikide esindatus Postimehes

Poliitiline ruum		Majandusruum		Kultuuriruum		Kokku	
riik	esinemisi	riik	esinemisi	riik	esinemisi	riik	esinemisi
Eesti	84	Eesti	88	Eesti	68	Eesti	166
EL	81	EL	52	USA	54	USA	116
Venemaa	75	Venemaa	35	Venemaa	37	Venemaa	109
USA	74	USA	23	Suurbritannia	20	EL	101
Iraak	42	Soome	21	Soome	20	Iraak	44
Suurbritannia	18	Leedu	15	Saksamaa	13	Soome	40
Läti	17	Saksamaa	15	Prantsusmaa	9	Suurbritannia	29
Leedu	15	Läti	14			Rootsi	28
Soome	13	Rootsi	12			Läti	27
Gruusia	12					Leedu	24

Riikide puhul leiab ka Eestis osaliselt kinnitust Stevensoni teooria USAst kui uudiste superjõust. Samas võib USAga võrdsesse kaalukateooriasse kuuluvaks pidada Venemaad ja Euroopa Liitu (vastavalt 116, 109 ja 101 lugu). Sarnast tulemust näitavad ka Rahvusraamatukogu uuringud, mille kohaselt USA on Eesti meedias kõige enam huviorbiidis olev riik (Vihalemm 2004). Käesolev uuring juhib aga tähelepanu Euroopa Liidu mõjule, sest rahvusraamatukogu tabelites EL ei figureeri. Võrreldes 95nda aastaga ongi ilmselt suurima tõusu teinud Euroopa Liit, seda seoses ELi reaalse mõju kasvuga samal ajaperioodil. Venemaad võib ilmselt käsitleda kui meie regionaalset suurvõimu. Järgmisest kuuest riigist

neli on meie lähedased naabrid – Soome, Rootsi, Läti ning Leedu – ja üks, Iraak, on enim tähelepanu pälviva rahvusvahelise konfliktide toimumispäik. Kõige raskem on seletada ainsa Euroopa suurriigi, Suurbritannia seitsmendat kohta. Ilmselt on siin mitmeid tegureid: sarnased positsioonid Euroopa Liidu suhtes, ajaloolised sidemed ning ka informatsiooni kättesaadavus tänu sellele, et Suurbritannia meedia on inglisekeelne, mis on tõenäoliselt enamiku Eesti ajakirjanike esimeseks võõrkeeleks.

Joonis 2: Postimehes esindatud riigid

4.3 Postimehes kasutatud allikad

Tabel 8: Enimkasutatud allikad Postimehes

Allikas	sagedus	protsent
BNS	291	44,0%
Reuters	96	14,5%
AFP	66	10,0%
Interfax	37	5,6%
BBC	31	4,7%
AP	20	3,0%
muud	121	18,3%

kokku 54 erinevat allikat 622 loo kohta

Uudistevoo kaardistamine allikate kaudu on ka Eestis keeruline, sest tihtipeale ei lisata uudisele allikaviidet. Uuritavast valimist oli vaid 36,7% varustatud allikaviidetega väljaspool Eestit asuvatele allikatele. Seetõttu on raske sügavamaid järeldusi teha ning ega uudistevoo kontentanalüüsi meetodil uurimine pole ka mujal maailmas eriti häid tulemusi andnud (Stevenson 2003). Üldistaval võib öelda, et mõjukaim allikas näib olevat Briti agentuur Reuters ning regionaalsetest agentuuridest on olulised Vene Interfax ning Läti ja Leedu

uudiseid toov BNS. Traditsiooniliste uudisteagentuuride kõrval on suhteliselt olulise koha saanud Briti avalik-õiguslik uudistevõrk BBC. Kõik see kinnitab üldjoontes seaduspärasusi, mille Stevenson on välja toonud – regionaalsete agentuuride ja uute uudistevõrkude tähtsuse kasv ning suurte Lääne võrkude domineerimine. Vaid teooria uudisteagentuuride liidriteks olevast „suurest kahest“ – Reuter ja AP – ei pea Postimehe puhul paika, APst on oluliselt kõrgemal kohal maailmas väidetavalt oma kohta kaotamas olev AFP.

4.4 Meediaruumi osad

Et meediaruumi kohta rohkem teada saada, jagab käesolev töö Postimehe lood metoodika peatükis kirjeldatud viisil teemade järgi kolme dimensiooni: poliitilisse-, majandus- ja kultuuriruumi. Kokku oli poliitilises ruumis 369, majandusruumis 210 ja kultuuriruumis 226 lugu.

Tabel 9: Üldandmed sotsiaalse ruumi dimensioonides

Poliitiline ruum			Majandusruum			Kultuuriruum		
loo suurus	lugude arv	protsenti	loo suurus	lugude arv	protsenti	loo suurus	lugude arv	protsenti
külje suurim	100	27,1%	külje suurim	68	32,4	külje suurim	85	37,6%
keskmine	85	23,0%	keskmine	56	27,4	keskmine	83	36,7%
veerunupp	184	49,9%	veerunupp	86	41,0	veerunupp	58	25,7%
kokku	369	100%	kokku	210	100	kokku	226	100%
uudise modaalsus	lugude arv	protsenti	uudise modaalsus	lugude arv	protsenti	uudise modaalsus	lugude arv	protsenti
negatiivne	124	33,6%	negatiivne	55	26,2	negatiivne	52	23,0%
positiivne	56	15,2%	positiivne	60	28,2	positiivne	118	52,2%
neutraalne	189	51,2%	neutraalne	95	45,2	neutraalne	56	24,8%
kokku	369	100%	kokku	210	100	kokku	226	100%
Teemad	lugude arv	protsenti	Teemad	lugude arv	protsenti	Teemad	lugude arv	protsenti
Rahvusvaheline poliitika	150	40,7%	Rahvusvaheline majandus	128	61,0%	Kultuur, ajalugu, esinemine, arvustus	132	58,4%
Kodumaine poliitika	122	33,1%	Kodumaine majandus	68	32,4%	Meelelahutus, kuulsused	55	24,3%
Rahvusvaheline militaarkonflikt	88	23,8%	Rahvusvaheline poliitika	16	7,6%	<i>Human interest</i> , kurioosumid, üldhuvi	28	12,4%
Kuritegevus, õigussüsteem, politsei	27	7,3%						

4.4.1 Poliitiline ruum

4.4.1.1 Üldandmed

(vt tabel 9) Poliitilisse ruumi kuuluvana analüüsiti lõpuks 369 uudist. Lugude suuruse seisukohalt on poliitilise ruumi lugudest kõige rohkem veerunuppe, 49,9%. Keskmisi ja külje suurimaid lugusid on vastavalt 23ja 27,1%. Võrreldes teiste dimensioonidega on poliitilise ruumi uudised kõige negatiivsemad, kuid negatiivsete uudiste osakaal jääb ka siin kolmandiku lähisteale kõikidest lugudest (33,6%). Teemadest on poliitilises ruumis enimkajastatud muidugi rahvusvaheline ja kodumaine poliitika.

4.4.1.2 Maailmajaod

(vt tabel 5) Maailmajagude pilt on poliitilises ruumis laias laastus sama üldpildiga – pea 2/3 uudiste peategelased (345 lugu) pärinevad Euroopast. Kaugel tagapool järgnevad Lähis-Ida (67 lugu) ja Põhja-Ameerika (74). Võrreldes teiste dimensioonidega on Lähis-Ida poliitilises ruumis eriti mõjukas, majandus- ega kultuuriruumis ei erine nendest rääkimine oluliselt teistest maailma perifeersetest piirkondadest. Seda fenomeni saab seletada kahte moodi – ühest küljest on tegemist piirkonnaga, millest inimesed on harjunud uudiseid saama ning mis on suurriikidele oluline (Galtung & Ruge 1965). Teisest küljest ei saa unustada ka, et Eesti on Lähis-Ida suurima kriisipiirkonna, Iraagiga seotud ka otseselt, sest USA juhitud koalitsioonivägede koosseisus olid vaadeldava perioodi jooksul seal ka Eesti sõdurid.

4.4.1.3 Euroopa

(vt tabel 6) Euroopa piirkondade esindatust poliitilises ruumis vaadates selgub, et siin on Ida-Euroopa ülekaal Lääne-Euroopa ees kõige suurem, 2/3 lugude peategelastest pärineb Ida-Euroopast. Ida-Euroopa puhul on tähtsaimaks Venemaa osa, mis moodustab 30% kõigist lugudest. Lisaks on just poliitilises ruumis esindatud ka teised endised NLi liikmed: peamiselt Läti, Leedu, aga ka Gruusia ja Ukraina. Kui vaadata lugude teemasid, siis selguvad ka pisut nende arvude tagamaad: paljudes endistes NSVLi riikides toimus selle aasta jooksul palju olulisi sündmuseid: Venemaal valimised, Leedus oli skandaal seoses president Paksasega, Gruusias ja Ukrainas samuti valimised ja nendele järgnenud segadused võimuga. Võib oletada, et ilma nende sündmuste kuhjumiseta olnuks endise Nõukogude Liidu osa väiksem. Rääkides meie teises naaberpiirkonnast, Skandinaaviast, näeme, et neist räägib kaks korda

vähem lugusid kui endisest NList. Lääne-Euroopas on poliitilises ruumis olulisel kohal suurriigid (vt tabel).

4.4.1.4 Riigid

(vt tabel 7) Riikidest on poliitilises ruumis kõige olulisemal kohal Euroopa Liit, kellele järgnevad Venemaa, USA ja Iraak. Euroopa Liidu üleolek võrreldes varasemate uudistega on ehk üllatuseks, kuid samas jäi uuritava perioodi sisse Eesti euroreferendum ning sellele eelnev informeerimisperiood. USA puhul tuleb mainida, et käis 2004. aasta presidendivalimiste kajastamine.

4.4.1.5 Kokkuvõte

Poliitilise ruumi representatsiooni Postimehes kokku võttes võib öelda, et riikide kohta üldiselt märgitud seaduspärasused peavad kõige rohkem paika just poliitilise ruumi puhul, mis on ka loomulik, sest üle poole sealsetest uudistest on pärit poliitilisest ruumist. Poliitilises ruumis peavad ka kõige enam paika klassikalised uudistevoo liikumise kriteeriumid (negatiivsus, eliitriigid jne).

4.4.2 Majandusruum

4.4.2.1 Üldandmed

(vt tabel 9) Majandusruumi lood on keskmiselt pisut suuremad, kui poliitilises ruumis, kuid veerunuppe on siiski kõige rohkem. Pea pooled lood on neutraalsed, positiivseid ja negatiivseid lugusid on võrdselt (vastavalt 28,2 ja 26,2%), mis tähendab, et majandusruumi puhul ei ole negatiivsus uudiskriteeriumina enam nii oluline. Teemadest on kõige olulisem rahvusvaheline majandus, järgneb kodumaine majandus.

4.4.2.2 Maailmajaod

(vt tabel 5) Maailmajagudest on Euroopa ülekaal kõige selgem just majandusruumis, kus viiest peategelasest pea neli (78%) on Euroopa riigid. See tähendab, et majandusruumis on regionaalsus uudiskriteeriumina eriti oluline. Teiste maailmajagude esindatus majandusruumis on marginaalne, ei saa öelda, et maailma teised tugevad majanduspiirkonnad (Aasia, Põhja-Ameerika) kuidagi oluliselt esile tõuseksid

4.4.2.3 Euroopa

(vt tabel 6) Majandusruumis jääb Ida- ja Lääne-Euroopa võrdluses napilt peale Ida-Euroopa (vastavalt 53,5 ja 46,6%). Võrreldes teiste meediaruumi dimensiooniga on majandusruumis olulisemal kohal naabritelt tulevad lood: Skandinaavia edestab Euroopa suurriike ja Läti-Leedu on Venemaaga pea aegu võrdsel kohal. Kuigi ka Venemaa on Eesti naaber ning peaks suuriigina olema suurem kaubanduspartner, on meie suhteliselt nõrkade majandussidemete taga eelkõige ajaloolised põhjused: seoses Nõukogude Liidust vabanemisega toimus ka Eesti majanduse lahtiühendamine Venemaa omast, mida veelgi võimendas 1997. aasta majanduskriis, kus paljud Vene turul olnud Eesti firmad raha kaotasid.

4.4.2.4 Riigid

(vt tabel 7) Majandusruumis mõjukate riikide puhul paistab silma see, et teistest ruumidest enam on siin tähtis Eesti kaasatus lugudesse, mis kinnitab veelkord regionaalsuse kui kriteeriumi tähtsust majandusruumis. Tähtsaimaks välistegijaks on majandusruumis Euroopa Liit 52 looga, järgnevad Venemaa 35 ja USA 23 looga. ning edasi lähinaabrid Soome, Leedu ja Läti.

4.4.2.5 Kokkuvõte

Majandusruumi representatsioonis on kõige selgemini täheldatav regionaalsuse mõju uudiskriteeriumina. Seda põhjustab ilmselt uudiste praktilisem suunitlus, mis tähendab, et tähelepanu pööratakse rohkem Eestiga otseselt seotud teemadele: kaubavahetusele, mõjudele Eestis jne.

4.4.3 Kultuuriruum

4.4.3.1 Üldandmed

(vt tabel 9) Kultuuriruumi esindavate lugude suuruse struktuur erineb teistest dimensioonidest kõige rohkem, enamik lugusid on keskmise suurusega. Selle põhjuseks on Postimehe kultuurikülje ülesehitus, kus veerunuppe ongi vähem kui teistes sektsioonides. Kultuuriruumi uudised on ka kõige selgemalt positiivsed (52,2%), mis tuleneb ilmselt kultuurisündmuste olemuslikust vähenegatiivsusest ning näitab, et kultuuriruumi puhul pühendatakse etteennustatavatele sündmustele ka kõige enam tähelepanu. Teemadest on kõige enam otseselt kitsamas mõttes kultuuri (kunst, teater muusika jne) ja ajalooga seotud lugusid. Meelelahutusest räägib neljandik ja *human interesti* kajastab kaheksandik lugusid.

4.4.3.2 Maailmajaod

(vt tabel 5) Ka kultuuriruumis domineerib maailmajagudest Euroopa, kust on päri 66,0% lugude peategelastest. Võrreldes teiste dimensioonidega on suurem roll Põhja-Ameerikal, 21,3%. Esimesed lood jõuavad kaardile ka Lõuna-Ameerikast.

4.4.3.3 Euroopa

(vt tabel 6) Raamatus „Return to the Western World“ kirjeldatud siirderiikide pöördumine Läände on kõige selgemini näha kultuuriruumi representatsioon, kus võrreldes poliitilise ruumiga on pooled vahetunud: pea 2/3 lugusid tuleb Lääne-Euroopast. Kõige mõjukamaks riikide grupiks on Euroopa suurriigid, kust on pärit kolmandik lugudest. Seevastu Baltikumi mõju on teiste dimensioonidega võrreldes oluliselt väiksem, vaid 6,2%

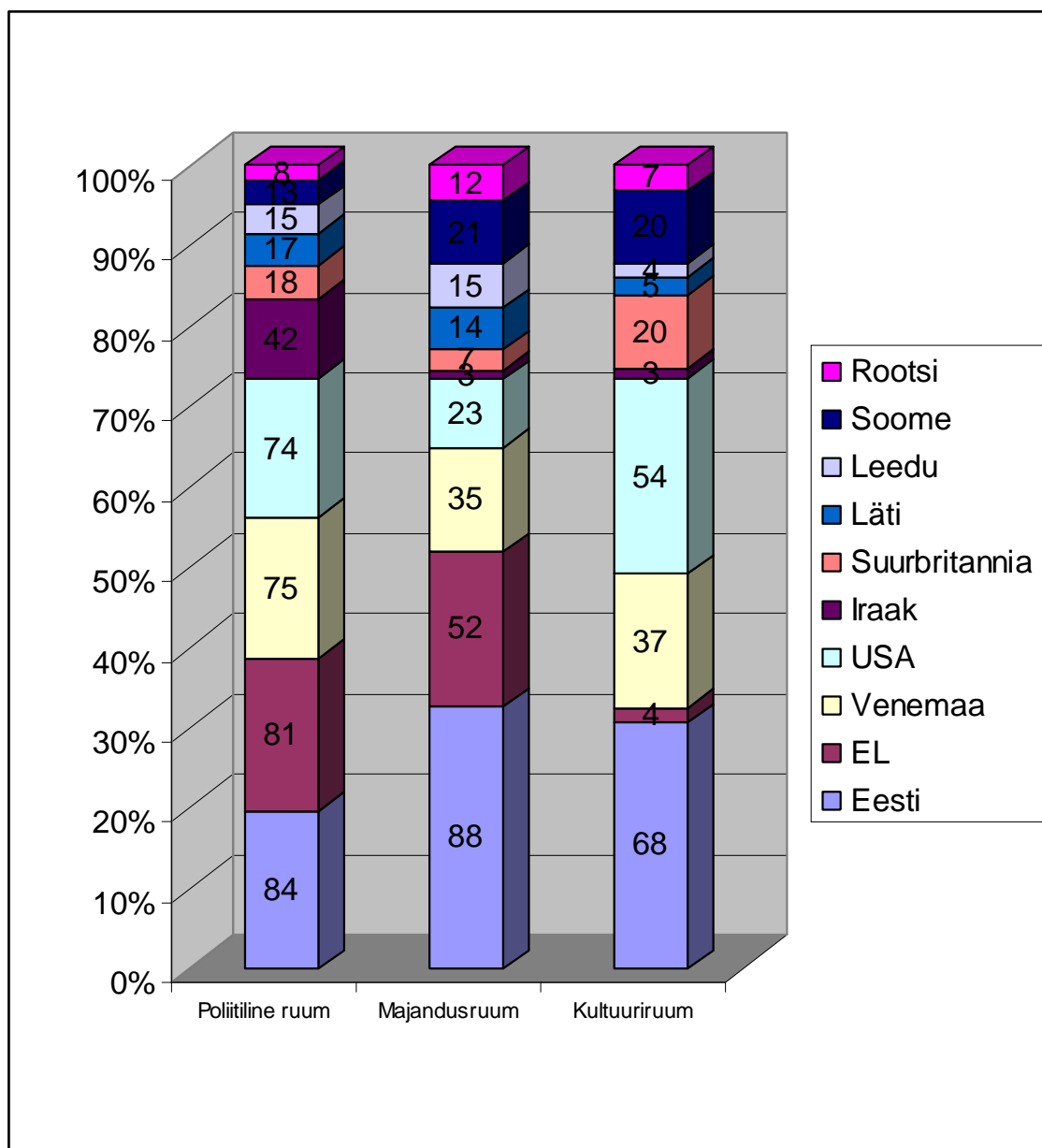
4.4.3.4 Riigid

(vt tabel 7) USA ülemvõim uudiste superjõuna (Stevenson 2003) tuleb kõige selgemalt välja kultuuriruumis, kus USA on peategelane neljandikus lugudest. Mõjukad riigid on veel Venemaa, Suurbritannia, Soome, Saksamaa ja Prantsusmaa. Kultuuriruumis domineerivad võrreldes poliitilise või majandusruumiga selgelt suurriigid. Eesti lõunanaabrite mõju on väga väike, mis tähendab, et nii nagu kultuuriruumi muude näitajate puhul (Vihalemm 2004) ei ole reaalselt olemas Baltimaade ühist kultuuriruumi.

4.4.3.5 Kokkuvõte

Kultuuriruumi representatsioon erineb teistest dimensioonidest kõige radikaalsemalt. Siin on rohkem mõju suurriikide kultuurikeskustel ning regionaalsusel on vähem mõju. Samas on kultuuriruumi kajastavate lugude valim kõige väiksem, mis ühest küljest räägib ka kultuuri rollist lehtedes üldiselt, kuid teisest küljest näitab ka kultuuriruumi keskendatust Eesti sündmustele.

Joonis 3: riikide osakaalud meediarumi osades

4.5 Meediaruum enne ja pärast ELiga liitumist

Käesolevas uurimuses uuritud lood jagunevad laias laastus kahe ajaperioodi: 2003. aasta teise poole ja 2004. aasta teise poole vahel. Nende kahe vahele jääb Eesti jaoks viimase aastakümne suurimate välispoliitiliste eesmärkide: NATO ja Euroopa Lidu liikmeks saamine vastavalt 29. märtsil ja 1. mail 2004. Järgmisena võrdleme neid kahte ajaperioodi omavahel, et näha, kas meediaruumis seoses nende protsessidega ka mingisuguseid muutuseid on toimunud.

Tabel 10: Postimehes avaldatud uudiste võrdlus enne ja pärast ELiga liitumist ilmunud lugude vahel

Uudise koht lehes			Uudise suurus			Teemad*		
koht	Enne ELi	Pärast ELi	suurus	Enne ELi	Pärast ELi	teema	Enne ELi	Pärast ELi
esikülj	1,2%	1,0%	külje suurim	25,2%	31,3%	rahv. pol.	21,5%	24,6%
siseuudised	12,6%	20,2%	keskmine	27,2%	24,9%	kod pol	17,2%	20,9%
majandus	14,5%	10,4%	nupp	47,2%	43,8%	rahv. mil.	14,5%	13,1%
välisuudised	57,2%	53,9%				rahv.maj.	16,3%	9,4%
arvamus	5,2%	3,7%				kultuur	8,3%	17,2%
kultuur	6,2%	9,1%				kuriteg.	7,7%	9,1%
meelelahutus	2,8%	1,3%				õnnetus	5,5%	6,1%
muu	0,3%	0,3%				kod.maj	5,5%	5,4%

*rahv pol. – Rahvusvaheline poliitika, kod.pol – kodumaine poliitika , rahv. mil. – Rahvusvaheline militaar/kaitsekonflikt, rahv.maj. – rahvusvaheline majandus, kuriteg. – kuritegevus, õigussüsteem , kod.maj. – kodumaine majandus

Uudise modaalsus			Maailmajaod			Euroopa			Riigid		
tüüp	Enne ELi	pärast ELi	koht	enne ELi	Pärast ELi	piirkond	enne ELi	pärast ELi	riik	enne ELi	pärast ELi
negatiivne	34,8%	31,0%	Euroopa	64,1%	69,0%	Lääne-Eur.	43,9%	41,8%	Eesti	20,2%	34,0%
positiivne	21,2%	27,9%	Põhja-Am.	14,1%	14,2%	Suurriigid	18,8%	19,2%	USA	18,7%	18,9%
neutraalne	44,0%	41,1%	Lõuna-Am	0%	1,0%	Põhjamaad	22,4%	18,4%	EL	16,2%	16,5%
			Aafrika	1,6%	1,4%	Ida Eur.	56,1%	58,2%	Venemaa	15,0%	20,5%
			Lähis-Ida	9,4%	7,7%	Baltikum	12,6%	12,6%	Soome	7,5%	5,4%
			Aasia	4,7%	3,6%	Venemaa	21,5%	25,5%	Iraak	7,2%	7,1%
			Okeaania	0,2%	0,2%				GBR	5,3%	4,0%
			ROd	5,9%	2,9%				Läti	5,0%	3,7%
									Rootsi	4,0%	5,1%
									Leedu	3,7%	4,0%

4.5.1 Üldandmed

(vt tabel 10) Üldiselt ei ole seoses ELi ja NATOga liitumisega Postimehe meediaruumis midagi kardinaalselt muutunud. Muutustest võiks välja tuua külje suurimate lugude arvu kasvamise 25lt 31 protsendini. Samuti on tõusnud kultuuriteemaliste lugude arv, 8lt 17 protsendini. Sellele tõusule vastukaaluks on langenud majandusteemaliste lugude arv, 16lt 9 protsendini. Kolmanda muutusena on positiivsetest uudissündmustest kirjutatud lugude arv tõusnud 21lt 27 protsendini. Nende muutuste põhjuste kohta on raske midagi öelda, tegemist võib lihtsalt olla valimist tuleneva anomaaliaga.

4.5.2 Geograafilised muutused

(vt tabel 10) Ka geograafiliselt ei ole Euroopa Liiduga liitumine toonud endaga kaasa olulisi muutuseid. Tasakaalud nii kontinentide vahel kui Euroopa sees on laias laastus samad. Riikide osas pole kasvanud ei ELi ega NATO kajastamine, NATOt kajastatavaid lugusid on üldse väga vähe. Küll on märgatavalt kasvanud uudiste osakaal, mille peategelaseks on Eesti (varasemas valimis 20%, hilisemas 34%). See muutus ei näita siiski, et Eesti on muutunud rahvusvahelisel areenil suuremaks tegijaks, vaid tuleneb kodeerimiserinevusest: vahe on pärit eeskätt kultuuriruumi lugudest, kus teisel kodeerimisel on loetud Eestiga seotuks kõik Eestis käinud välisartistide lood, esimesel korral aga mitte. Teiseks suuremaks muutuseks on Venemaa kajastuse viieprotsendiline tõus pärast Euroopa Liiduga liitumist. Siin on kasvanud Venemaa kajastamine siseuudiste külgedel, peamiselt väiksemate lugude seas.

Kokkuvõttes on näha, et peale väiksemate muutuste ei ole seoses Euroopa Liidu ja NATOga liitumist uudistevoog vähemalt Postimehes oluliselt muutunud. Võib öelda, et nagu teisteski valdkondades (seadusandlus, majandus), on siin muutused toimunud juba enne liitumisi, on ju Euroopa Liit konstantselt üks kolmest enimkajastatud välisriigist/organisatsioonist.

Tabel 11. Postimehe poliitilises ruumis ilmunud lugude võrdlus enne ja pärast ELiga liitumist.

Uudise modaalsus			Maailmajaod			Euroopa			Riigid		
tüüp	Enne ELi	pärast ELi	koht	enne ELi	Pärast ELi	piirkond	enne ELi	pärast ELi	riik	enne ELi	pärast ELi
negatiivne	35,5%	31,7%	Euroopa	61,5%	65,7%	Lääne-Eur.	34,5%	31,2%	EL	23,1%	20,8%
positiivne	11,3%	19,1%	Põhja-Am.	13,1%	14,2%	Suuriigid	19,0%	16,3%	Eesti	19,9%	25,7%
neutraalne	53,2%	49,2%	Lõuna-Am	0%	0%	Põhjamaad	12,1%	12,1%	Venemaa	18,8%	21,9%
			Aafrika	1,5%	1,8%	Ida Eur.	65,5%	68,8%	USA	18,8%	21,3%
			Lähis-Ida	13,4%	11,3%	Baltikum	17,2%	14,9%	Iraak	11,3%	11,5%
			Aasia	4,5%	2,6%	Venemaa	30,2%	28,4%	GBR	5,9%	3,8%
			Okeaania	0,4%	0,4%				Läti	5,4%	3,8%
			ROd	5,6%	4,0%				Leedu	3,2%	4,9%
									Soome	3,2%	3,8%

Tabel 12. Postimehe majandusruumis ilmunud lugude võrdlus enne ja pärast ELiga liitumist.

Uudise modaalsus			Maailmajaod			Euroopa			Riigid		
tüüp	Enne ELi	pärast ELi	koht	enne ELi	pärast ELi	piirkond	enne ELi	pärast ELi	riik	enne ELi	pärast ELi
negatiivne	25,6%	26,9%	Euroopa	73,0%	83,0%	Lääne-Eur.	46,8%	46,4%	Eesti	41,4%	43,0%
positiivne	27,4%	30,1%	Põhja-Am.	9,7%	7,0%	Suuriigid	19,5%	17,9%	EL	24,1%	25,8%
neutraalne	47,0%	43,0%	Lõuna-Am	0%	0%	Põhjamaad	25,8%	26,2%	Venemaa	12,1%	22,6%
			Aafrika	2,1%	0,8%	Ida Eur.	53,2%	53,6%	USA	12,1%	9,7%
			Lähis-Ida	2,8%	0,8%	Baltikum	27,3%	14,3%	Soome	9,5%	10,8%
			Aasia	6,2%	5,4%	Venemaa	16,2%	25,0%	Läti	8,6%	4,3%
			Okeaania	0	0%				Leedu	8,6%	5,4%
			ROd	6,2%	3,0%				Saksamaa	6,0%	8,6%
									Rootsi	5,2%	6,5%

4.5.3 Muudatused poliitilises ruumis

(vt tabel 11) Varem välja toodud positiivsetest uudissündmustest ajendatud lugude arvu tõus on toimunud just poliitilise ruumi uudiste arvel, kui 2003. aasta valimis oli selliseid lugusid 11,3% siis 2004. aastal 19,1%. Geograafilises plaanis olulisi muutuseid toimunud ei ole, üllatuslikult ei ole Euroopa Liidu kohta käivate uudiste arv mitte kasvanud, vaid hoopis kolme protsendi võrra langenud. Kuna USA ja Venemaa kohta käivate lugude arv on samal ajal kasvanud kolme protsendi võrra ning Eestiga lugude arv 5% võrra, kukub EL riikide tabelis esikohalt koguni neljandaks, kuid vahed esimeste riikide vahel ei ole ilmselt statistiliselt olulised. Selle protsessi põhjuseks võib olla enne liitumist seoses referendumiga ja suuremate muutustega inimeste elus avaldatud suurem lugude arv, mis stabiilsematel aegadel kahaneb. Eesti tähtsuse tõus näitab ehk pisut seda, et mõjukate rahvusvaheliste organisatsioonide liikmena tõuseb Eesti uudistes kõrvaltvaataja staatusest osalise rolli. Samuti on siin mängus globaliseerumise (mida rahvusvaheliste organisatsioonidega liitumine – sidemete tihendamine riikide vahel – ju sisuliselt tähendab) mõjud: teiste riikide tegevus hakkab Eestis toimuvat üha rohkem mõjutama. Kuid muutused selles suunas on esialgu üsna väikesed, huvitavam oleks käesolevaid andmeid võrrelda näiteks viie või kümne aasta lõikes.

4.5.4 Muutused majandusruumis

(vt tabel 12) Majandusruumis pole samuti toimunud olulisi muutuseid. Euroopast rääkivate lugude arv on veelgi kasvanud, 2004. aasta valimist moodustavad muust maailmast rääkivad lood vaid 17% kõigist lugudest. Selle kasvu aga pole aga mitte Euroopa Liidust rääkivate lugude arvu kasv, vaid hoopis Venemaad kajastavad lood. Jällegi on raske konkreetseid põhjuseid välja tuua, Venemaa kohta käivad lood sarnanevad muudelt parameetritelt 2003. aasta lugudele, neid on lihtsalt pea poole rohkem. Samuti on aastaga oluliselt langenud teiste Balti riikide kohta käivad lood – 27 protsendilt 14le. Ka siin oleks järeltõlgemiseks ilmselt vaja sügavam uurimist, mida käesoleva töö andmestik ei võimalda.

Tabel 13. Postimehes kultuuriruumis ilmunud lugude võrdlus enne ja pärast ELiga liitumist.

Uudise modaalsus			Maailmajaod			Euroopa			Riigid		
tüüp	Enne Eli	pärast ELi	koht	enne ELi	Pärast ELi	piirkond	enne ELi	pärast ELi	riik	enne ELi	pärast ELi
negatiivne	23,6%	22,5%	Euroopa	63,6%	65,5%	Lääne-Eur.	63,6%	56,5%	USA	18,4%	24,2%
positiivne	54,7%	50,0%	Põhja-Am.	22,7%	21,6%	Suurriigid	37,7%	28,3%	Eesti	15,4%	43,3%
neutraalne	21,7%	27,5%	Lõuna-Am	1,8%	0,7%	Põhjamaad	19,5%	22,8%	Venemaa	15,4%	17,5%
			Aafrika	1,8%	0,7%	Ida Eur.	36,4%	43,5%	GBR	11,5%	6,7%
			Lähis-Ida	2,7%	3,4%	Baltikum	5,2%	6,5%	Soome	8,7%	9,2%
			Aasia	6,5%	6,1%	Venemaa	20,8%	22,8%	Saksamaa	6,7%	5,0%
			Okeaania	0%	0%						
			ROd	0,9%	2,0%						

4.5.5 Muutused kultuuriruumis

Ka kultuuriruum dünaamikas ei ole üldjoontes suuri muutatusi. Pisut on kasvanud Ida-Euroopat ja USAd kajastavate lugude arv, kuid kuna kultuuriruumi kajastuses on kõige suurem osa lihtsalt Eestit külastavatel artistidel, ei saa nendest muutustest välja lugeda vastavate piirkondade tähtsuse kasvu.

4.5.6 Kokkuvõte

Nagu võis eeldada ei toimunud meediaruumis seoses ELi ja NATOga liitumisega suuri muutatusi. See näitab, et nii nagu ka teistes ruumides olid muutused meediaruumis seoses Euroopa Liiduga liitumise hetkeks juba toimunud – EL on üks kolmest olulisimast riigist. Kui üldse, on Euroopa Liidu osakaal lugudes pärast liitumist langenud ning Venemaa oma tõusnud. Venemaa tõusutendentsi on märgata ka muu maailma meedias (Rutšev 2005).

Uudistevoos üldiselt toimubki selliseid järske muutatusi harva ja kui üldse, siis seoses prognoosimatute protsessidega (Stevenson 1995). Põhjalikke muutuseid seoses Euroopa Liiduga liitumisega tuleks ilmselt otsida pikemast ajaperioodist, kuid ka siis on raske öelda, kas muutused on põhjustatud Euroopa Liidust või lihtsalt üldisest üleilmastumisest või arengutest ühiskonna sees.

4.6 Suurimate riikide profiilid

Käesolev, oma olemuselt kvantitatiivne uurimustöö ei anna meediaruumist muidugi täit pilti, küsimused kuidas ja millistes kontekstides erinevad riigid või piirkonnad esindatud on, peavad vastama kvaliteetsema iseloomuga uurimused. Et siiski riikide kujutamise kontekstist aimu saada, vaatame, kuidas erinevad omavahel uuringus kõige mõjukamateks osutunud riikide tulemused.

4.6.1 Eesti

Tabel 14. Eesti Postimehe meediaruumis

Riik lugudes, kus peategelane on Eesti	protsenti lugudest	Teema*	protsenti lugudest	uudise modaalsus	protsenti lugudest
EL	24,2%	rahv. pol.	25,5%	negatiivne	20,6%
Venemaa	20,0%	rahv.maj.	23,6%	positiivne	37,6%
Soome	8,5%	kultuur	18,8%	neutraalne	41,8%
USA	6,7%	rahv. mil.	14,5%		
Läti	6,7%	sots	9,1%	Loo suurus	
Iraak	6,1%	kod.maj.	4,2%	külje suurim	37,0%
Rootsi	4,8%			keskmine	18,2%
				veerunupp	44,8%

*rahv pol. – Rahvusvaheline poliitika, kod.pol – kodumaine poliitika, rahv. mil. – Rahvusvaheline militaar/kaitsekonflikt, rahv.maj. – rahvusvaheline majandus, kuriteg. – kuritegevus, õigussüsteem, kod.maj. – kodumaine majandus, sots.- sotsiaalsfäär, haridus, meditsiin

Arvestades uudiskriteeriumit lähedus, on üsna ootuspärane, et Eestist rääkivad lood on keskmisest suuremad – Eesti kaasatus muudab lood olulisemaks. Ka on Eestist rääkivad lood keskmisest positiivsemad: kõigi lugude seas on negatiivseid lugusid 33% Eestit peatagelasena sisaldavatest lugudest aga 20,6%. Teemadest on Eesti puhul keskmisest enam kajastatud rahvusvaheline majandus ja kultuur, keskmisest vähem on lugusid kuritegevusest ja õnnetustest, mis on ilmselt ka üks põhjuseid miks lood on üldiselt positiivsemad.

Riikidest on koos Eestiga lugudes tegelasteks kõige tihedamini Euroopa Liit ja Venemaa, kes kahe peale on esindatud pea pooltes Eestist rääkivatest lugudes. Ülejäänud riigid, ka muidu oluline USA jäävad selgelt vähemesindatuks. Veel räägitakse Eestiga seoses naabritest: Lätist, Soomest, Rootsist ja Iraagist.

Üldiselt on Eestist rääkivad lood positiivsemad, räägivad enamasti meie naabritest. Eesti on tegelaseks enamikus lugudest, mis pole avaldatud otseselt välisuudiste küljel.

4.6.2 USA

Tabel 15. USA Postimehe meediaruumis

Riik lugudes, kus peategelane on Eesti	protsenti lugudest	Teema*	protsenti lugudest	uudise modaalsus	protsenti lugudest
Iraak	15,5%	kod. pol	25,9%	negatiivne	35,3%
Eesti	9,5%	rahv. mil.	23,3%	positiivne	19,8%
Venemaa	4,8%	rahv. pol.	16,4%	neutraalne	44,8%
		kultuur	12,9%		
		meelel.	12,9%	Loo suurus	
		tehn.	6,0%	külje suurim	43,1%
		rahv.maj.	5,2%	keskmine	21,6%
		kod.maj	5,2%	veerunupp	35,3%

*rahv. pol. – Rahvusvaheline poliitika, kod.pol – kodumaine poliitika, rahv. mil. – Rahvusvaheline militaar/kaitsekonflikt, rahv.maj. – rahvusvaheline majandus, kuriteg. – kuritegevus, õigussüsteem, kod.maj. – kodumaine majandus, tehn. – tehnoloogia, internet

Ameerika Ühendriikide kui uudiste supervõimu staatus avaldub üsna selgelt USAst rääkivate lugude suurusel. Kui kõigist lugudest on suuri lugusid 28% siis USAst rääkivatest lugudest 43%. USAle pööratav tähelepanu väljendub ka lugude teemades ning lugudes veel esindatud riikides: enimkajastatud teema on kodumaine poliitika ning teisi riike on USAst rääkivates lugudes võrdlemisi vähe. Teemadest räägitakse seoses USAGA keskmisest rohkem kuulsustest ja meelelahutusest – erinevalt teistest riikidest on selle teema kajastus võrdne kitsamas mõttes kultuuri kajastusega – ning tehnoloogiast; keskmisest vähem aga rahvusvahelisest majandusest. Ilmselt on selle taga USA üldine vähene esindatus Postimehe majandusruumis, tema mõju Eesti majandusele ei peeta suureks. Riikidest räägitakse USAGA seoses märkimisväärselt rahvusvahelise enimkajastatud militaarkonflikti paigast Iraagist ning Eestist.

Üldiselt on USAst rääkivad lood keskmisest suuremad ning keskenduvad kõige enam USA enda sündmustele. Üks põhjus selleks võib olla ka uuringu ajal toimunud USA presidendivalimiste kampaania, mille tagajärjel oli meedial kõrgendatud huvi USA kodumaise poliitika vastu.

4.6.3.Venemaa

Tabel 16. Venemaa Postimehe meediaruumis

Riik lugudes, kus peategelane on Eesti	protsenti lugudest	Teema*	protsenti lugudest	uudise modaalsus	protsenti lugudest
Eesti	30,3%	rahv. pol.	37,6%	negatiivne	36,7%
USA	8,3%	kultuur	19,3%	positiivne	18,3%
Gruusia	6,4%	kod. pol	12,8%	neutraalne	45,0%
Soome	5,5%	rahv.maj.	11,0%		
		rahv. mil.	9,2%	Loo suurus	
		kodus.	8,3%	külje suurim	22,0%
		kod.maj	6,4%	keskmise	24,8%
		kurit.	6,4%	veerunupp	53,2%

*rahv pol. – Rahvusvaheline poliitika, kod.pol – kodumaine poliitika , rahv. mil. – Rahvusvaheline militaar/kaitsekonflikt, rahv.maj. – rahvusvaheline majandus, kuriteg. – kuritegevus, õigussüsteem , kod.maj. – kodumaine majandus kodus. – kodusõda, kodumaine konflikt

Venemaa profiil on teiste suurema meediakajastustesega riikidega võrreldes kõige negatiivsem, 36,7% lugudest on inspireeritud olemuselt negatiivsetest sündmustest. Võrreldes teiste lugudega on Venemaast rääkivad lood keskmisest väiksemad. Teemadest on keskmisest rohkem kajastatud rahvusvaheline poliitika ja kultuur. Ainsana suure kajastusega riikidest on teemana esindatud kodusõda/kodumaine konflikt, seda seoses pidevalt toimuvate sündmustega Tšetšeenias.

Teistest riikidest Venemaaga seotud lugudes on Eesti kõrval olulisematel kohtadel USA, Soome ning Gruusia, viimane eeskätt seoses seal 2003. aastal toimunud võimuvahetusega, mida Venemaa püüdis ära hoida.

4.6.4 Euroopa Liit

Tabel 17. Euroopa Liit Postimehe meediaruumis

Riik lugudes, kus peategelane on Eesti	protsenti lugudest	Teema*	protsenti lugudest	uudise modaalsus	protsenti lugudest
Eesti	39,6%	rahv. pol.	57,4%	negatiivne	20,8%
USA	8,3%	rahv.maj.	22,8%	positiivne	16,8%
Venemaa	6,9%	kod. pol	15,8%	neutraalne	62,4%
Türgi	5,9%	rahv. mil.	11,9%		
		kod.maj	6,9%	Loo suurus	
				külje suurim	38,6%
				keskmine	21,8%
				veerunupp	39,6%

*rahv pol. – Rahvusvaheline poliitika, kod.pol – kodumaine poliitika , rahv. mil. – Rahvusvaheline militaar/kaitsekonflikt, rahv.maj. – rahvusvaheline majandus, kuriteg. – kuritegevus, õigussüsteem , kod.maj. – kodumaine majandus

Euroopa Liidust rääkivad lood on keskmisest suuremad ja positiivsemad. Keskmisest enam on Euroopa Liiduga seoses ka neutraalseid lugusid. Kuna Euroopa Liit ei ole tegelikult otsese territooriumi ja kodanikkonnaga riik, on ka temast rääkivate teemade profiil pisut teistsugune kui teistel suurema kajastusega riikidel: rõhk on poliitikal ning vähemal määral majandusel, pehmete teemade (kultuur, meelelahutus) kajastus puudub täielikult.

Riikidest on EList rääkivates lugudes taas kõige mõjukam Eesti, mis on ka mõistetav, sest just Euroopa Liidu otsused puudutavad Eesti kodanikke kõige enam. Veel on esindatud suurriigid ja USA, Venemaa ning Türgi, viimane eeskätt seoses diskussiooniga võimalikust Eliga liitumisest.

4.6.5 Kokkuvõte

Vaadates kõige mõjukamate tegelaste profiile meediaruumis saab selgeks, et need esinevad suhteliselt erinevates kontekstides. USA puhul räägitakse enam riigis toimuvast poliitikas ning USA mõjust maailma poliitikale, samuti kultuurist ja meelelahutusest. Venemaa puhul on oluline riigi suhe Eestiga ning riigis toimuvad võimalikud meid mõjutavad protsessid. Euroopa Liidu puhul on samuti palju tähelepanu Eestit mõjutavatel otsustel. USast ja Euroopa Liidus rääkivad lood on keskmisest suuremad, Venemast rääkivad lood keskmisest väiksemad.

5. Järeldused, diskussioon

5.1 Uudistevoog

Kontrollime hüpoteeside paikapidavust

1.1 Kõige enam uudiseid on poliitilistest ja majanduslikest sündmustest.

Hüpotees jäi üldjoontes püsima, enimkajastatud teemad olid rahvusvaheline ja kodumaine poliitika, rahvusvaheline militaarkonflikt ja rahvusvaheline majandus. Üldiselt paistab, et Postimehes on suurem rõhk poliitika kui majanduse kajastamisel..

1.2 Negatiivsetele sündmustele baseerunud uudiste arv on umbes kolmandik kõigist uudistest.

Hüpotees jäi püsima, negatiivseid uudiseid oli 33% kõigist lugudest. Negatiivsed sündmused on kõige valdavamad poliitilist ruumi esindavates lugudes, kultuuriruumis domineerivad positiivsed sündmused. Enamik sündmusi oli tõepoolest neutraalset laadi, rääkides mitte „maavärinatest ja riigipööretest“, vaid etteennustatavatest poliitilistest ja majandusprotsessidest.

1.3 Uudiste päritolus domineerivad arenenud riikide suured agentuurid (Reuters, AFP, AP), olulisel kohal on ka kohalikud agentuurid ning uued uudistevõrgud.

Nagu võis karta, ei õnnestunud hüpoteesi päriselt tõestada ega ümber lükata, seda eelkõige allikaviidete puudumise tõttu. Tulemuste põhjal võib oletada, et hüpotees jääks püsima, kuid selle tõestamiseks oleks ilmselt vaja toimetuse tööd vaatlevat uuringut. Selgelt kõige olulisemaks allikaks osutus BNS, millele oli viidatud 44,0% lugudest. See ei tähenda siiski, et BNS need uudised ise toodaks, ka nemad kasutavad välismaiseid agentuure. Piirkondlike agentuuride ja uute uudistevõrkude olulisust näitab Interfaxi ja BBC kasutamine

2. Riikide ja piirkondade esindatus Postimehe meediaruumis

2.1 Enamik rahvusvahelisi uudiseid Postimehes räägib Euroopast.

Hüpotees jäi püsima, Euroopast on pärit 66,7% uudiste peategelastest, majandusruumi puhul koguni 78,0%. Need arvud näitavad eelkõige regionaalsuse kui uudiskriteeriumi olulisust.

2.2 Lääne-Euroopa on mõjukam kui Ida-Euroopa

See 1995. aasta uurimuse tulemustele toetuv hüpotees püsima ei jäänud. Lääne-Euroopast tuleb 44,1% uudiseid, Ida-Euroopast 55,9%. Millest see vahe uurimuste vahel tuleb, on raske seletada. Võimalik, et tegemist on tehnilise, metodoloogias või valimite iseärasusest tuleneva vastuoluga, aga võimalik ka, et Eesti rahvusvaheline ruum on nihkunud tagasi regionaalselt lähema Ida-Euroopa poole. Küsimus vajab edasist uurimist.

2.3 Mõjukaim riik on USA, kellele järgneb Venemaa, oluliselt järgmised on meie naaberriigid ning Euroopa suurriigid.

USA osas jäi hüpotees püsima, enne Venemaad on riikide tabelis aga veel ka Euroopa Liit, mille tähtsus eriti majandus- ja poliitilises ruumis on ilmselt võrreldes eelmiste uurimustega kasvanud. USA, Venemaa ja EL moodustavadki olulisimate riikide selge esikolmiku, millest ülejäänud juba tugevalt maha jäävad. Meie naaberriikidest on olulisimal kohal Soome, järgnevad Läti, Rootsi ja Leedu. Euroopa suurriikidest on ainsana arvestatavalt kajastatud Suurbritannia, tõenäoliselt nii keelelistel kui poliitilise läheduse põhjustel. Arvatavasti on Euroopa suurriikide vähese kajastuse taga ühe tõigana ka Euroopa Liidu tähtsuse tõus, seal toimuv mõjutab Eestit rohkem ning varjutab Liidu liikmesriikides toimuvad sündmused.

2.3 Pidevat kajastamist leiab 1-2 suuremat rahvusvahelist kriisi

Põhimõtteliselt leidis järjepidevat kajastamist konflikt Iraagis (44 lugu), vähemal määral ka Iisraeli-Palestiina konflikt (20 lugu). Iraagi konflikti kajastamise põhjuseks on ilmselt nii suur rahvusvaheline huvi kui Eesti seotus konfliktiga.

2.4 Ülejäänud maailma kajastus on juhuslik ja ebajärjekindel

Hüpotees jäi püsima, üle kümne loo leidsid kajastamist vaid 18 riiki või organisatsiooni. Siin on üheks põhjuseks kindlasti ka rahvusvaheliste uudiste vähene maht, mis ei võimalda sügavamalt ja mitmekesisemat käsitlust.

5.2 Meediaruumi osad

Proovime enne hüpoteeside kontrollimist öelda midagi kokkuvõtlikku iga kolme dimensiooni kohta ning iseloomustada, millised uudistevoo seaduspärasused selles ruumis toimuvat mõjutavad.

5.2.1 Meediaruumi poliitiline osa

Poliitiline ruum on võrreldes teistega esiteks suurem, mistõttu siin toimuv üldandmetes domineerib pisut teiste ruumide üle. Selleks, et teistest ruumidest ülevaatlikku pilti saada tuli esialgsele valimile andmeid juurde otsida. Seega võib vähemalt Postimehe põhjal väita küll, et lehe meediaruumis esindatud riikide arvu saab kasutada empiirilise näitajana poliitilise ruumi uurimisel. Veel täpsemalt muidugi kirjeldab sotsiaalse ruumi poliitilist dimensiooni muidugi poliitilise meediaruumi osa ise, kust on välja korjatud kultuuri- ja majandusteemalised lood.

Üldiselt iseloomustavad poliitilist meediaruumi kõige rohkem klassikalised Galtungi ja Ruge kriteeriumid, mis räägivad negatiivsusest (üle kolmandiku poliitilise ruumi lugudest on negatiivsetest sündmustest inspireeritud, seda on rohkem kui teistes ruumides. Just siin kajastatakse Stevenson'i välja toodud 1-2 tõsisemat kriisis, meie puhul konflikte Iraagis ja Iisraelis) ja eliitriikidest (USA – uudiste supervõim, Suurbritannia, teised Euroopa suurriigid, millest räägitakse rohkem kui nii Põhjamaadest kui Baltimaadest). Samas on just poliitilises ruumis Euroopa tasakaal kõige rohkem Ida-Euroopa poole kaldu, tulenevalt Venemaa mõjukusest ja sellest, et Euroopa Liit ei kuulu enam otseselt kummassegi poolde.

Tabel 18. Meediaruum poliitiline osa Postimehes

Kontinent	mainimisi	%	riik	esinemisi	Piirkond	esinemisi	protsent
Euroopa	345	63,7	Eesti	84	Lääne-Euroopa	82	32,3
Põhja-Ameerika	74	13,7	EL	81	Suurriigid (GER, FRA, GBR, ITA, ESP)	45	17,7
Lõuna-Ameerika	0	0	Venemaa	75	Põhjamaad (NOR, SWE, FIN, DEN, ICE)	31	12,2
Aafrika	9	1,7	USA	74	Ida-Euroopa	172	67,7
Lähis-Ida	67	12,4	Iraak	42	Baltimaad	41	12,1
Aasia	19	3,5	Suurbritannia	18	Venemaa	75	29,5
Okeania	1	0,2	Läti	17	uudise modaalsus	mainimisi	protsenti
ROd*	27	5,0	Leedu	15	negatiivne	124	33,6%
Kokku	542	100	Soome	13	positiivne	56	15,2%
			Gruusia	12	neutraalne	189	51,2%

3. Poliitiline ruum

3.1 Poliitilise ruumi representatsioon on mõjukaimad Venemaa, Põhjamaad ning teised Baltimaad

Hüpotees ei jäänud püsima, poliitilises ruumi representatsioon on olulisimal kohal Euroopa Liit, Venemaa ja USA. Üldiselt on poliitilises ruumis olulised suured, rahvusvahelist tähelepanu omavad riigid. Baltimaade ja Põhjamaade osa jääb siin suurriikidele selgelt alla.

5.2.2 Meediaruumi majandusosa

Tabel 19. Meediaruumi majandusosa Postimehes

Kontinent	nr	%	riik	esinemisi	Piirkond	esinemisi	protsent
Euroopa	216	78,0	Eesti	88	Lääne-Euroopa	75	46,6
Põhja-Ameerika	23	8,3	EL	52	Suurriigid (GER, FRA, GBR, ITA, ESP)	30	19,0
Lõuna-Ameerika	0	0	Venemaa	35	Põhjamaad (NOR, SWE, FIN, DEN, ICE)	42	26,1
Aafrika	4	1,4	USA	23	Ida-Euroopa	86	53,5
Lähis-Ida	5	1,8	Soome	21	Baltimaad	29	18,0
Aasia	16	5,8	Leedu	15	Venemaa	35	21,7
Okeania	0	0	Saksamaa	15	uudise modaalsus	mainimisi	protsenti
ROd*	13	4,7	Läti	14	negatiivne	55	26,2
Kokku	277	100	Rootsi	12	positiivne	60	28,2
					neutraalne	95	45,2

Majandusruumis on peamisteks uudiskriteeriumiks regionaalsus ja Eesti kaasatus. Nii nagu Eesti kaubavahetuseski moodustab siin konkurentsituult kõige suurema osa uudistest Euroopa. Teistest maailmajagudest võib mainida, Aasia suhtelist ülesindatust võrreldes teiste ruumidega, mis on ka loomulik, sest majandus on Aasia suurriikide tugevam külge. Euroopas on võrreldes teiste ruumidega tugevalt esindatud meie naabrid Balti-ja Põhjamaades, mis on meie tihedaid majanduslikke sidemeid arvestades ka loomulik.

Üldistades: majandusruumis mõjutavad uudiseid regionaalsus, asukohamaa kaasatus ja väiksemal määral uudised tugevatest majanduskeskustest (USA, Aasia).

4.1 Majandusruumi esituses on kõige mõjukamad Põhjamaad ning Venemaa. See, sotsiaalse ruumi näitajate põhjal tehtud hüpotees ei pidanud täielikult paika, majandusruumi representatsioonis on kõige esindatud Euroopa Liit, järgnevad USA ja Venemaa.

5.2.3 Meediaruumi kultuuriosa

Tabel 20. Meediaruumi kultuuriosa Postimehes

Kontinent	esinemisi	%	riik	esinemisi	Piirkond	esinemisi	protsent
Euroopa	177	66,0	Eesti	68	Lääne-Euroopa	101	60,5
Põhja-Ameerika	57	21,3	USA	54	Suurriigid	55	32,9
Lõuna-Ameerika	3	1,1	Venemaa	37	Põhjamaad	36	21,6
Aafrika	3	1,1	Suurbritannia	20	Ida-Euroopa	66	39,5
Lähi-Ida	8	3,0	Soome	20	Baltimaad	10	6,2
Aasia	16	6,0	Saksamaa	13	Venemaa	37	22,2
Okeaania	1	0,4	Prantsusmaa	9	uudise modaalsus	mainimisi	protsenti
ROd*	3	1,1			negatiivne	52	23,0%
Kokku	177	66,0			positiivne	118	52,2%
					neutraalne	56	24,8%

Kultuuriruumis on võrreldes eelmistega kõige olulisem suurte kultuurikeskuste mõju, kellel ilmselt on rohkem ressursi, et toota rahvusvahelist uudistekünnist ületavat materjali. Postimehes esitatud kultuuriruum on oma spetsiifikalt (uudissündmuste olemas, lugude suurus) teistsuguse ülesehitusega kui majandus ning poliitiline ruum,

olles rohkem keskendunud konkreetsetele sündmustele. Sellest tulenevalt on kultuuriruumis ka rohkem positiivseid uudiseid.

Ilmselt seetõttu on see ka ainus ruum, kus Lääne-Euroopa Ida-Euroopast mõjukam on. USA kui uudiste superjõu võim tulebki eriti selgelt välja kultuuriruumis, mis kinnitab USA fenomeni: liidripositsioonil või selle lähedal ollakse kõikides meediaruumi osades. Olemuslikult on kultuuriruum eelmistest positiivsematest uudistest rääkiv.

5. Kultuuriruum

5.1 Kultuuriruumi representatsioonis on mõjukaimad USA ning Venemaa

Hüpotees jäi püsima, eriti selge oli USA üleolek, kes on peategelane peaaegu neljandikus lugudest

5.2 Ühist Balti kultuuriruumi Postimehes ei eksisteeri

Hüpotees jäi püsima, Lätist ja Leedust oli kahe peale vaid üheksa lugu.

5.3 Meediaruumi ja rahvusvahelise sotsiaalse ruumi võrdlus

Meediaruumi ja rahvusvahelise sotsiaalse ruumi võrdlus oli algselt seda tööd tegema hakates peamine uurimisküsimus. Ent mida aeg edasi, seda selgemaks sai, et otseselt neid kahte võrrelda ei saa: meediaruumi uuring siin töös põhineb ikkagi ainult ühel väljaandel ning tulemused, kuigi kvantitatiivsed, sõltuvad paljuski metoodilistest valikutest (kas kodeerida tervet lehte, kas lugeda kõik lood ja lugudes esinenud riigid võrdseks, mis alusel neid grupeerida jne). Samamoodi on ka sotsiaalse ruumi indikaatorid on suuresti konstruktid, mis ei pretendeerigi absoluutsele väärtusele, vaid mille sisu tuleb välja neid järjepidevalt samu kriteeriume kasutades välja arvutades ja siis dünaamika uurimiseks omavahel võrreldes. Kolmandaks peaks võrdluse tegemiseks mõlemat näitajat olema mõõdetud samal ajal, mis meie uurimuse puhul päriselt paika ei pea. Neljandaks probleemiks on küsimus: mida teha tulemustega? Isegi kui need oleksid omavahel võrreldavad, kerkib küsimus, kas see, kui meediaväljaandes esitatud pilt erineb reaalsuses olevatest sidemetest on hea või halb. Meedia, eriti pea piiritut uudistehulka sisaldavat välisilma kirjeldava meedia, ülesanne pole ju alati reaalsust kopeerida, vaid valida sealt välja lugejatele huvitavam või harivam element.

Sõnaga: nüüd taolist võrdlust tegema hakates tuleb meeles pidada, et me võrdleme tegelikult õunu apelsinidega. Ent mingisuguseid järeldusi saab sellest võrdlusest ehk siiski teha.

5.3.1 Üldandmed

Üldist uudistevoo kirjeldust (tabel 7) võiks näiteks võrrelda Peeter Vihalemma koostatud teiste maade sotsiaalse läheduse indeksiga, mis koosneb seitsmest näitajast: eksport, import, välisinvesteeringud (vastavast riigist Eestisse), majutatud välituristid, teiste maade külastamine, huvi uudiste vastu teistest maadest, hoiak teiste maade suhtes võimaliku elukohana (kuhu läheksid need elama, kes tahaksid maalt lahkuda). Kõigi nende näitajate alusel on koostatud riikide pingeread kus on arvesse võetud iga pingerea esimesed 10 riiki, kes said punkte skaalal 1-10: esimene koht 10 punkti jne. (Lauristin & Vihalemm 2005)

Tabel 21. Teiste maade sotsiaalne lähedus Eestile 2002

1.Soome	61 p.
2.Rootsi	57
3.Saksamaa	50
4.Venemaa	41
5.USA	27
6.Läti	25
7.Suurbritannia	21
8.Leedu	18
Taani	18
Norra	18

Maadegruppide summaarne lähedus	
Põhjamaad	154
EL (peale Põhjamaade)	82
SRÜ	47
Teised Baltimaad	43
Maad väljaspool Euroopat ja SRÜd	43
Euroopa siirderiigid	5

allikas: Lauristin & Vihalemm 2005

Võrreldes neid tulemusi Postimehes esitatud maailmapildiga torkab kindlasti silma see, et läheduse tabeli kolm esimest: Soome, Rootsi ja Sakasamaa jäävad meediakajastuses pigem tahaplaanile. Ka maadegruppide ülevaatest on näha, et Põhjamaade mõju lähedusele on oluliselt suurem kui nende kajastamine meedias.

Umbes sarnastele tulemustele jõuame, kui püüame võrrelda konkreetset majandusruumi näitajaid (tabel 3) meediaruumi majandusosa tulemustega (tabel5-7). Ka siin domineerivad sotsiaalse distantssi osas Soome ja Rootsi, mis meedias saavad küll rohkem kajastust kui teistes meediaruumi osades, kuid ikkagi mitte võrreldaval hulgal suurriikidega.

5.3.2 Lugejahuvi

Huvitav võrdlusmaterjali pakub meediaruumi tulemustega võrdlemiseks üks personaalse sotsiaalse ruumi näitaja: huvi teistest maadest tulevate uudiste vastu. 2002. aastal oli Eestimaalaste huvi järgmine:

Tabel 22. Kuivõrd huvipakkuvad on uudised teistest maadest? (% elanikkonnast vanuses 15-74, kes märkis väga suurt või küllalt suurt tähtsust või huvi)

Venemaa	88
Soome	82
Rootsi	77
Saksamaa	77
Läti	77
USA	76
Leedu	75
Taani, Norra	68
Suurbritannia	66
Prantsusmaa	62
Itaalia, Kreeka	58
Ukraina, Valgevene	55
Holland, Belgia	55
Poola, Ungari	51

allikas: Lauristin & Vihalemm 2005

Võrreldes seda tabelit uudistevooga Postimehes näeme, et koguni viie riiki – Venemaa, Soome, Rootsi, Saksamaa ja Läti pakuvad lugejatele rohkem huvi kui uudiste superjõud USA. Üldise seaduspärasusena võib taas välja tuua kõrgendatud huvi meie naabrite: nii Põhja- kui Baltimaade vastu. Euroopa suurriikidest huvitab inimesi kõige enam Saksamaa, Postimehes aga leiab meie andmetel kõige enam kajastamist Suurbritannia. Sama on lugu ka meie uurimuse teiste lehtede, SL Õhtulehe ja Molodjož Estoniiga (Rutšaikov 2004).

6. Kokkuvõte

Postimehe meediaruumi uurimine näitas, et väljaandes kehtivad üldjoontes rahvusvahelist uudistevoogu iseloomustavad seaduspärasused. Meediaruumi osade uurimisest selgus, et nendel seaduspärasustel on erinevates osades erinev kaal: poliitikat käsitlevad uudised on enam negatiivsed ja mõjutatud võrdselt suurriikide jõukeskustest ja naabritest. Majandusruumi lugusid mõjutab enam kaubavahetusega seotud lähedus, kultuuriruumi aga suurriikide kultuurikeskustes toodetav kultuur. Järgmisteks uurimissammudeks võiks olla uurimise laiendamine teistele kanalitele, kvalitatiivsemate meetoditega säärase kajastuse põhjuste otsimine ning tulemuste täpsem võrdlemine inimeste ootustega meediale.

7. Kasutatud kirjandus

1. Boyd-Barrett, O. & T. Rantanen (toim.). (1998) The Globalization of News. London: Sage
2. Erlach, R. (2000). Uudised Eesti päevalehtedes 1997-1999. Käsikirjaline bakalaureusetöö. Ajakirjanduse ja kommunikatsiooni osakond, Tartu Ülikool, Tartu.
3. Galtung, J & M. Ruge. (1965). The Structure of Foreign News. Journal of Peace Research 1: 64-90.
4. Gerbner, G & G. Marvany. (1977). The Many Worlds of the World's press. Journal of Communication 27 (1): 52-66
5. Kase, K. (2004). Rahvusvaheline uudistevoog postimehes 1995 ja 2003-2004. Käsikirjaline seminaritöö. Ajakirjanduse ja kommunikatsiooni osakond, Tartu Ülikool, Tartu
6. Lauristin, M. & P. Vihalemm (1997). Recent Historical Developments in Estonia: Three Stages of Transition (1987-1997). Rmt.: M.Lauristin & P.Vihalemm & K.-E.Rosengren & L.Weibull (toim.). Return to the Western World: Cultural and Political Perspectives on Estonian Post-Communist Transition. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus, 73-126.
7. Lauristin, M. & P. Vihalemm (2004). Edu ja trauma: Eesti institutsionaalsed arengud ja nende sotsiaalsed mõjud. Käsikiri. TÜ ajakirjanduse ja kommunikatsiooni osakond.
8. Lauristin, M & P. Vihalemm (2005). Edu ja trauma: sotsioloogiline tagasisivaade Eesti teele ENSVst Euroopa Liitu. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus, 2005 (toimetamisel).
9. McLuhan, M. (1964) Understanding Media. London: Routledge and Kegan Paul
10. McQuail, D. (2000) McQuaili massikommunikatsiooni teooria. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus
11. Meyerowitz, J. (1985) No Sense of Place: The Impact of Electronic Media on Social Behaviour. New York, Oxford: Oxford University press.
12. Pietiläinen, J. (1998). Uutisvirtojen Maaailma. Rmt Kivikuru U. & J. Pietiläinen (toim.). Uutisia Yli Rajonen. Helsinki: Helsingin yliopiston Lahden tutkimus- ja koulutuskeskus.
13. Robertson, R. (1992). Globalization: Social Theory and Global Culture. London: SAGE Publications.

14. Rutšeikov, D. (2004). Rahvusvahelised uudised Postimehes, SL-Õhtulehes ja Molodjož Estoniis. Käsikirjaline seminaritöö. Ajakirjanduse ja kommunikatsiooni osakond, Tartu Ülikool, Tartu
15. Rutšeikov, D. (2005) Maailmapilt Postimehe, Süddeutsche Zeitung ja The Times'i välisuudistes 2004-2005. Käsikirjaline bakalaureusetöö. Ajakirjanduse ja kommunikatsiooni osakond, Tartu Ülikool, Tartu
16. Schramm, W. (1964) Mass Media and National Development: the Role of Information in the Developing Countries. Stanford, CA: Stanford University & Paris: Unesco.
17. Schütz A. & T. Luckman. (1973) The Structures of the Life-World. London: Northwestern University Press.
18. Seiman, K. (1998). Välisuudised Eesti ja Soome meedias. Käsikirjaline bakalaureusetöö. Ajakirjanduse ja kommunikatsiooni osakond, Tartu Ülikool, Tartu.
19. Sreberny-Mohammadi, A & K. Nordenstreng & F. Ugboajah & R. Stevenson. (1985) Foreign News in the News Media; International Reporting in Twenty-nine Countries. Mass Communication 93. Paris: Unesco
20. Stevenson, R & D. Shaw (toim.), Foreign News and the New World Information Order. Ames, IA: Iowa State University Press, 1984.
21. Stevenson, R. (1995) Cooperative Study of Foreign News Flow in the 1990s. <http://www.ibiblio.org/newsflow/design/> . Vaadatud 25.6.2004
22. Stevenson, R. (1996). Remapping the World of the News. Ettekanne, Territoriality in Modern Society: Predicaments and Opportunities, University of North Carolina Chapel Hill, 29.-30. märts
23. Stevenson, R. & Y. Zhang & D. Kaplan (2003). A Semantics Approach to the Comparative Study of News. Ettekanne konverentsil: What's News? Syracuse University, märts 2003a .
24. Stevenson, R. (2003) Mapping the News of the World. Rmt: B. Dervin & S. Chaffee (toim.) Communication, a Different Kind of Horse Race: Essays Honoring Richard F. Carter. Cresskill NJ: Hampton. (saadud <http://www.unc.edu/~rlstev/Text/Carter%20Festschrift.pdf> vaadatud 25.6.2004)
25. Vihalemm, P. (1997). Changing National Spaces in the Baltic Area. Rmt.: M.Lauristin & P.Vihalemm & K.-E.Rosengren & L.Weibull (toim.). Return to the Western World: Cultural and Political Perspectives on Estonian Post-Communist Transition. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus 129-162

26. Vihalemm, P. (1999) Changing Baltic Space: Estonia and its Neighbours. *Journal of Baltic Studies*. Fall 1999: 250-269.
27. Vihalemm, P. (2004) Changing Social Distances: Estonian Social Space before EU Enlargement. *Ettekanne: Cross Border Cooperation in the Baltic Sea Region: Euro Regions and Region Building*, Tallinn, 5.-8. veebruar.
28. White, D.M. (1950). The Gatekeeper: A Case Study in the Selection of News. *Journalism Quarterly* 27: 383-390.

8. Lisad

8.1 Summary

The Bachelor's thesis „The outside world in Postimees 2003-2004“ studies stories from the outside world published in the biggest Estonian daily newspaper Postimees, their geographic origin, type of the event and other characteristics. The main research questions:

1. What characterizes the international media space in Postimees in terms of international news flow?
2. What characterizes the international political, economic and cultural spaces in Postimees?
3. What changes have there been in the news flow with regard to Estonia's joining NATO and EU?
4. What is the relationship between media space and people social space?

The thesis is based on studies of international news flow, particularly those conducted by Robert Stevenson, and studies of social space by Peeter Vihalemm. Following the example of the latter studies media space is divided into the dimensions of political, economic and cultural space.

The method employed in the thesis on content analysis. Altogether 622 stories were analyzed from altogether six weeks in the second halves of the years 2003 and 2004.

The main results of the study:

1. The media space in Postimees can in general be characterized by the same characteristics outlined by studies of international news flow. The biggest number of stories is about neutral events, main topics of the stories are politics and to a lesser extent the economy. About 1/3 of all the stories are based on negative events. The most important criterion in the geographic origin of the stories is regionality, 2/3 of

the stories in Postimees come from Europe. The most important countries are USA, Russia and the EU, followed by our neighbors Finland, Sweden, Latvia, Lithuania; Iraq and Great Britain. Coverage of the rest of the world is negligible.

2. Political space changes most in accordance with international news flow. Here our neighbors, power centres and 1-2 international crises are consistently reported on.

In the economic space the criteria of geographic proximity and involvement of host country are most important; here 78% of the stories are from Europe. To a lesser extent other power centres in the world economy like Asia and the US are covered.

In cultural space international culture centres are most important; USA, Russia and Great Britain are the most prominent countries here.

3. Joining NATO and the EU has not brought considerable changes to the media space in Postimees. The importance of the EU has even dropped a bit after joining the EU.

4. In general it is difficult to compare social space to media space because they are both in a way abstract constructs. In general it can be said that in the social space of Estonia the Nordic countries and Germany are represented more and USA and Russia less than in media space in Postimees.

8.2 Kodeerimisjuhend, riikide ja allikate koodid

1. Loo number

2. Väljaanne

- 1 Postimees
- 2 SLÕhtuleht
- 3 Molodjož Estonii

3. Kuupäev

4. Loo lühendatud pealkiri

5. Lehe sektisoon

- 1 esikülg
- 2 siseuudised
- 3 majandus
- 4 välisuudised
- 5 arvamus
- 6 kultuur
- 7 meelelahutus
- 8 muu

6. Loo suurus

- 1 külje suurim lugu
- 2 keskmine lugu
- 3 veerunupp

7. Loo autor

- 1 ajakirjanik Eestis
- 2 ajakirjanik välismaal
- 3 otse agentuurist
- 4 otse teisest väljaandest
- 5 määramata
- 6 muu

8. Esimese allikas

9. Teine allikas

10. Kolmas allikas

11. Peamise osakaaluga riik

11.1 Peamise osakaaluga riik/organisatsioon

11.2 Peamise osakaaluga riik/organisatsioon

12. Teisejärgulise tähtsusega riik/organisatsioon

12.1 Teisejärgulise tähtsusega riik/organisatsioon

12.2 Teisejärgulise tähtsusega riik/organisatsioon

13. Mainitud riik/organisatsioon

13.1 Mainitud riik/organisatsioon

13.2 Mainitud riik/organisatsioon

14. Uudissündmuse modaalsus

- 1 negatiivne
- 2 positiivne
- 3 neutraalne/ segamini

16. Esimene teema

17. Teine teema

Allikatabel

Eesti

101 BNS
102 Postimees
103 EPL
104 SLÕL
105 ER
106 ETV
107 KUKU
108 Äripäev
109 Eesti Ekspress
110 Raepress
111 Pärnu Postimees
112 Raadio vaba Euroopa

Välisagentuurid

201 Reuters
202 AP
203 AFP
204 UPI
205 ITAR-TASS
206 Interfax
207 RIA-Novosti
208 dPA
209 WENN
210 Rosbalt
211 AKM
212 RSN
213 Regnum
214 MIG News
215 Europa press
216 Bloomberg
217 Ananova
218 STT
219 TT

Väliskanalid

USA

301 CNN
302 NY Times
303 Washington Post
304 USA Today
305 Fox News
306 Financial Times
307 Time Magazine
308 Newsweek
309 ABC
310 NBC
311 CBS
312 US Weekly
313 Billboard

314 New York Post
315 MTV
316 Weekly World News
317 Washington Times

Suurbritannia

321 BBC
322 Times
323 Guardian
324 Independent
325 Observer
326 Sun
327 Economist
328 Daily Telegraph
329 Daily Mirror
330 Daily Star
421 Sunday Telegraph
422 national Enquirer
423 Sky News

Saksamaa

331 Frankfurter Allgemeine
332 Suddeutsche Zeitung
333 Bild
334 Zeit
335 Spiegel
336 Deutsche Welle
337 ZDF
338 BZ

Prantsusmaa

341 Le Monde
342 Figaro

RUS

351 Izvestija
352 Kommersant
353 Ehho Moskvõ
354 NTV
355 Gazeta.ru
356 Novaja Gazeta
357 NEWSru.com
358 Agentura.ru
359 Nezavisimaja Gazeta
360 dni.ru
451 Moskovskii Komsomolets
452 Inopressa.ru
453 Podrebonosti

454 Utro.ru
455 Pervõi Kanal
456 Megapolis-Ekspress
457 RBK
458 Zizn
459 Komsomoslkaja Pravda
460 vesti.ru
461 uman.ru
461 Literaturnaja Gazeta
463 Prime TASS
464 region.ru
465 Cnews.ru

Skandinaavia

361 Helsingin Sanomat
362 Iltalehti
363 Kaupalehti
364 Dagens Nyheter
365 Svenska Dagbladet
366 Expressen
367 Aftonbladet
368 VG
369 Aftenposten
370 Aamulehti

Balti

381 Diena
382 Respublika
383 Lietuvas Rytas
384 Baltic Times
385 Neatkariga Rita Avize
386 Verslo Zinios
387 LTV (Leedu)

Muu Euroopa

391 Corriere della Sera
392 El pais
393 La Repubblica
394 Euro News
395 El Mundo
396 Gazeta Wyborza
397 EU Observer

Muu maailm

401 Al Jazeera
402 International Herald Tribune
403 Al Arabia
501 muu

Rahvusvahelised organisatsioonid

001 EL
002 NATO
003 ÜRO
004 WTO
005 Euroopa Nõukogu
006 OSCE
007 NAFTA
008 ASEAN
009 OPEC
010 INGOd (Punane Rist, Greenpeace jne)
011 Maaailma üldsus
012 SRÜ
013 WHO
014 APEC
015 IMO
016 Lääneriigid

100 Põhja-Ameerika

101 USA
102 Kanada
103 Mehhiko
104 Kuuba
105 Haiiti
106 Jamaica

200 Lõuna-Ameerika

201 Brasiilia
202 Argentiina
203 Venezuela
204 Kolumbia
205 Peruu
206 Tšiili
207 Uruguai
208 Paraguai
209 Boliivia
210 Ekvador
211 Dominikaani vabariik

300 Euroopa

301 Saksamaa
302 Prantsusmaa
303 Suurbritannia
304 Hispaania
305 Itaalia
306 Island
307 Norra
308 Rootsi
309 Soome
310 Taani
311 Venemaa
312 Eesti

313 Läti
314 Leedu
315 Valgevene
316 Ukraina
317 Moldova
318 Gruusia
319 Armeenia
320 Aserbaidžaan
321 Kreeka
322 Türgi
323 Küpros
324 Rumeenia
325 Bulgaaria
326 Albaania
327 Serbia
328 Kosovo
329 Makedoonia
330 Bosnia
331 Horvaatia
332 Sloveenia
333 Ungari
334 Slovakkia
335 Tšehhi
336 Poola
337 Austria
338 Šveits
339 Holland
340 Belgia
341 Luksemburg
342 Iirimaa
343 Portugal
344 Malta
345 Monaco
346 Liechtenstein
347 Andorra
348 San-Marino
349 Vatikan
350 ELi väikeriigid
351 Ida-Euroopa
352 Läänemeremaad
353 Višegardi riigid
354 Põhjamaad
355 Balti riigid

400 Aafrika

401 Maroko
402 Alžeeria
403 Tuneesia
404 Liibüa
405 Egiptus
406 Mauretaania
407 Mali
408 Niiger
409 Sudaan

410 Nigeeria
411 Senegal
412 Libeeria
413 Cote d' Ivoire
414 Ghaana
415 Kamerun
416 Etioopia
417 Kongo
418 Kongo demokraatlik vabariik
419 Uganda
420 Keenia
421 Tansaania
422 Ruanda
423 Somaalia
424ambia
425 Angoola
426 Mozambiik
427 Namiibia
428 Zimbabwe
429 Lõuna Aafrika Vabariik
430 Madagaskar

500 Lähis-Ida

501 Iraan
502 Iraak
503 Kuveit
504 Saudi araabia
505 Jeemen
506 Omaan
507 Araabia Ühend-emiraadid
508 Jordaania
509 Süüria
510 Iisrael
511 Palestiina
512 Liibanon
513 Katar

600 Aasia

601 Jaapan
602 Hiina
603 India
604 Lõuna Korea
605 Põhja Korea
606 Taiwan
607 Filipiinid
608 Malaisia
609 Vietnam
610 Kambodža
611 Laos
612 Tai
613 Myanmar
614 Bangladesh
615 Nepaal

616 Sri-Lanka
617 Mongoolia
618 Pakistan
619 Afganistaan
620 Tadžikistan
621 Kõrgõstan
622 Turkmenistan
623 Usbekistan
624 Kasahstan
625 Brunei
626 Bhutaan
627 Singapur
628 Indoneesia
629 Ida-Timor

700 Okeania

701 Paapua Uus-Guinea
702 Austraalia
703 Uus-Meremaa

8.3 Välisuudised maailmas uuringu toimumise ajal

allikas: AP

1. juuni

Maailma seitse rikkaimat riiki ja Venemaa annavad miljardeid AIDSi ja vaesuse ennetamiseks

5. juuni

New York Timesi toimetajad astuvad tagasi pärast Jayson Blair skandaali.

9. juuni

Mässajad vallutavad Libeeria pealinna

4. juuli

Terroristid ründavad Pakistanis Mosheedi, 50 shi-iiti saab surma

5. juuli

Enesetaputerroristid tapavad 14 inimest Moskva rokkfestivalil

6. juuli

Libeeria juht Charles Taylor läheb Nigeeriasse asüüli

6. juuli

Lennuõnnetus Sudaanis, 116 inimest surnud

Iraani siiani kaksikud surevad operatsioonil

9. juuli

Saddam Husseini endine siseminister langeb vangi

18. juuli

NBA täht Kobe Bryant tuleb kohtu ette süüdistatuna vägistamises.

Briti teadlane, David Kelly, Iraagi massihävitusrelvade ekspert, sooritab enesetapu.

21. juuli

President Bush süüdistab Iraani ja Süüriat terroristide abistamises

22. juuli

Saddam Husseini pojad Odai ja Qusai saavad Iraagis surma.

USA sõjavang Jessica Lynch naaseb koju Lääne-Virginia osariigis

23. juuli

Libeeria mässulised sõlmivad valitsusvägedega vaherahu

3. juuli

USA President Bush lubab keelata homoabielud

1. aug.

Veoauto suitsiiditerroristiga plahvatab hävitab sõjaväehaigla Tshetsheenia lähistel, 33 inimest saab surma.

3. aug

Põuast ja kuumalainest tulenev ikaldus Euroopas

6. aug.

Iisrael vabastab sadu vange, Palestiinlased peavad seda ebapiisavaks

12. aug

Libeeria mässajad lõpetavad pealinna piiramise

14. aug

Kirde USAd ja Kanadat tabab elektrikatkestus, vooluta jääb 50 miljonit inimest

19. aug

Enesetaputerrorist õhib pommi ÜRO peakorteris Iraagis, 23 surnut, nende seas ka ÜRO esindaja Iraagis

20. Aug

Sajad tuhanded protesteerijad Venezuelas soovivad president Chavezit tagasiastumist

21. Aug

Palestiinlased katkestavad vaherahu kui Iisrael raketirünnak tapab kaks Hamasi liidrit.

30. Aug

Vene tuumaalveelaev upub Barentsi meres

6. sept

Mahmoud Abbas astub Palestiina peaministri kohalt tagasi.

10. sept.

Rootsi välisminister Anna Lindhi pussitatakse Stockholmis, Lindh sureb hiljem haiglas.

14. sept

Rootsi ütleb Eurole referendumil ei.

19. sept

Saddam Husseinini endine kaitseminister annab ennast USA vägede kätte

25. sept

Prantsusmaal on suvise kuumalaine tagajärjel surnud 15 000 inimest

7. okt.

California valijad kutsuvad tagasi kuberner Gray Davise ja valivad uueks kuberneriks, filmitäht Arnold Schwarzeneggeri.

17. okt

Boliivia president Gonzalo Sanchez de Lozada astub tagasi.

21. okt

Iraan lubab tuumainspektorid oma tuumajaamadesse

25. okt

Mihhail Hodorkovski, Vene suurima naftafirma Jukose juht arreteeritakse süüdistatuna maksupettuses.

29. okt.

Punane Rist lubab oma kohalolekut Bagdadis vähendada pärast seda kui nende peakorteri lähedal plahvatab autopomm.

31. okt

Abdullah Ahmad Badawi saab Malaisia peaministriks, lõppeb Mahathir Mohamadi 22 aastane valitsemisperiood.

6. nov

President Bush kirjutab alla 87.5 miljardi dollari suurusele abipaketile, mis läheb Iraagi ja Afganistaani ülesehitamiseks.

10. nov

WTO tunnistab USA terasetollid ebaseaduslikuks.

20. nov

Michael Jackson arreteeritakse süüdistatuna lasteahistamises.

23. nov

Eduard Shevardnadze astub tagasi Gruusia peaministri kohalt.

24. nov

John Allen Muhammad mõistetakse surma Washingtoni snaipeimõrvade eest.

4. dets.

President Bush kaotab USA terasetollid.

9. dets

Börsiindeks Dow Jones tõuseb esimest korda alates 2002. aasta maist üle 10 000 punkti

2004

5. juuni

Usa endine president Ronald Reagan sureb.

28. juuni

USA juhtiud koalitsioon annab võimu üle Iraagi üleminekuvalitsusele.

John Kerry saab demokraatide presidendikandidaadiks USAs.

13. aug

Ateenas algavad suveolümpiamängud.

25. aug.

Abu Gharaibi vangla piinamisskandaal saab avalikuks

1. sept

Beslani pantvangikriis, milles lõpuks hukkub 330 inimest

5. sept

Orkaan Frances tabab Floridat, samal kuul tabavad Floridat veel orkaan Ivan ja orkaan Jeanne

6. sept

USA ekspresident Clinton läheb südameoperatsioonile

7. sept

Iraagis surnud USA sõjaväelaste hulk läheb üle 1000.

6. okt

USA relvainspektorid Iraagis ei leia tõendeid nagu oles Saddam Hussein i valduses olnud massihävitusrelvi

8. okt

Ajaloo esimesed presidendivalimised Afganistaanis. Võidab Hamid Karzai.

14. okt.

USA riigieelarve puudujääk jõuab rekordilise 413 miljardi dollarini.

2. nov.

George W. Bush võidab USA presidendivalimised. Vabariiklased suurendavad ülekaalu Kongressis.

4. nov.

Pakistani liider Yasser Arafat langeb koomasse, sureb 11. Novembril.

8. nov.

USA juhitud väed alustavad rünnakut Iraagi mässuliste tugipunktile Fallujahs.

16. nov.

President Bush nimetab Colin Powelli asemel välisministriks Condoleezza Rice'i